

Köröstarcsa Község
Településfejlesztési koncepció

2005

Tartalomjegyzék

1. BEVEZETÉS.....	4
1.1 ELŐZMÉNYEK.....	4
1.2 A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ CÉLJA FELADATA.....	5
2. PROBLÉMA ÉS HELYZETELEMLÉZÉS.....	7
2.1 FÖLDRAJZI ELHELYEZKEDÉS, TÉRSÉGI KAPCSOLATOK.....	7
2.2 TERMÉSZETFÖLDRAJZI ELHELYEZKEDÉS, DOMBORZAT, ÉGHAJLAT.....	7
2.3 DEMOGRÁFIAI FOLYAMATOK.....	8
2.3.1 Népesség szám alakulás.....	8
2.3.2 Foglalkoztatottság, iskolai végzettség.....	11
2.4 EGÉSZSÉGÜGYI ÉS SZOCIÁLIS ELLÁTÁS.....	12
2.5 OKTATÁS, MŰVELŐDÉS.....	13
2.6 GAZDASÁG ÉLET.....	13
2.6.1 Idegenforgalom.....	15
2.7 INFRASTRUKTÚRA.....	16
2.7.1 Közlekedés.....	16
2.7.2 Közműellátás.....	18
Ivóvíz.....	18
Szennyvízcsatorna-hálózat.....	18
Csapadékvíz elvezető rendszer.....	19
Gáz ellátottság.....	19
Villany, telefon közmű	19
2.8 ÁR-ÉS BELVÍZVÉDELEM.....	20
2.9 KÖRNYEZETVÉDELEM.....	21
2.9.1 Környezeti elemek.....	21
Levegővédelem.....	21
Felszíni és felszín alatti vizek.....	22
Talaj.....	23
2.9.2 Hulladékgazdálkodás.....	24
2.10 TÁJ ÉS TERMÉSZETVÉDELEM.....	25
2.10.1 Természeti értékek.....	25
Érzékeny Természeti Területek.....	25
Natura 2000 területek.....	25
Potenciális természeti területek.....	25
Ökológiai folyosók.....	26
Helyi jelentőségű természetvédelmi területek.....	26
2.10.2 Táji értékek.....	26
Kunhalmok.....	26
2.11 TELEPÜLÉSSZERKEZET, JELLEMZŐ TERÜLETHASZNÁLATOK	27
2.11.1 Külterületi tájhasználat.....	29
2.12 ÉPÍTETT KÖRNYEZET.....	31
3. SWOT ANALÍZIS.....	33
4. A TELEPÜLÉS JÖVŐKÉPE.....	35

5. FEJLESZTÉSI STRATÉGIA	37
5.1 VERSENYKÉPES GAZDASÁGI SZERKEZET KIALAKÍTÁSA.....	37
5.2 MEZŐGAZDASÁGI STRUKTÚRAVÁLTÁS.....	39
5.2.1 <i>Idegenforgalom fejlesztése</i>	41
5.3 DEMOGRÁFIA.....	43
5.3.1 <i>Foglalkoztatás, oktatás, kultúra</i>	44
5.3.2 <i>Egészségügy és szociális ellátás</i>	44
5.4 INFRASTRUKTÚRA ÉS KÖRNYEZETVÉDELME FEJLESZTÉSE.....	45
5.4.1 <i>Infrastruktúra</i>	45
Közlekedés.....	45
Közművek.....	45
5.4.2 <i>Környezetvédelem</i>	46
Levegővédelem.....	47
Felszíni és felszín alatti vizek.....	47
Talajvédelem.....	48
Hulladékgazdálkodás.....	48
Zaj- és rezgés elleni védelem.....	49
Energiakorszerűsítés, alternatív energiaforrások.....	49
5.5 ÁR-ÉS BELVÍZVÉDELME.....	50
5.6 TÁJRENDEZÉSI KONCEPCIÓ.....	50
5.7 TELEPÜLÉS SZERKEZET ÉS ÉPÍTETT KÖRNYEZET VÉDELME, FEJLESZTÉSE.....	52
6. KÖRÖSTARCSA KÖZSÉG FEJLESZTÉSI AKCIÓTERVE.....	54

1. Bevezetés

1.1 Előzmények

Köröstarcsa 1982-ben - OÉSZ* alapján - készült összevont rendezési tervét 1995-ben módosították, azonban ez a jelenlegi szabályozásnak nem felel meg, ezért Köröstarcsa Önkormányzata megbízást adott az Erbo-Plan Kft-nek a település OTÉK szerinti rendezési tervének, és egyben a településfejlesztési koncepciójának elkészítésére.

A rendezési terv, a településfejlesztési koncepció alapján, a település egész közigazgatási területére kiterjedően fog elkészülni.

A tervezés időtartama 2004-2006. A településfejlesztési koncepció elkészítéséhez szükséges adatok beszerzése, és egyeztetések 2004 őszén kezdődtek.

Megbízó:

neve: Köröstarcsa Önkormányzata

címe: 5622 Köröstarcsa, Kossuth tér 7.

telefonszáma: (66) 480-211

faxszáma: (66) 480-222

Készítő:

neve: Erbo-Plan Kft.

címe: 5700 Gyula, Munkácsy u. 21.

telefonszáma: (66) 561-940,

faxszáma: (66) 561-940

www.erbo-plan.hu

* OÉSZ: Országos Építésügyi Szabályzat

1.2 A településfejlesztési koncepció célja feladata

A településfejlesztési koncepció célja feladata a település „küldetésének”, jellegének, a távlati fenntartható fejlesztés fő céljainak, stratégiai és cselekvési irányainak meghatározása, a társadalmi, gazdasági és környezeti (művi és természeti) szempontok integrálásával, együttes kezelésével, és ezzel a továbbtervezés megalapozása, mind a közösségi stratégiai-operatív, mind a rendezési-szabályozási tervezés számára, egyúttal a közös célok irányába mutató privát aktivitások generálása, illetve csatornázása.

A településfejlesztési koncepció mind a fejlesztési, mind a szabályozási-rendezési tervezés közös alapidokumentuma, hiszen ennek megfelelően készül(nek) a fejlesztési programok és alapprogramok, valamint a településszerkezeti terv, és ennek alapján a szabályozási tervek, helyi építési szabályzat is. Módosítása esetén tehát meg kell vizsgálni, milyen egyéb tervek módosítása válik szükségessé, a hatályos fejlesztési és rendezési tervek műfajában egyaránt.

A rendezési tervek tehát a településfejlesztési koncepcióban foglaltak megvalósításának egyik – a fizikai kereteket továbbfejlesztő – eszközét jelentik.

A településfejlesztési koncepció tartalmi, és szerkezeti felépítésénél a MUT által közzétett település rendezési tervek részletes tartalmi és eljárási követelményeiről készült szakmai összefoglalóját*, és a Településfejlesztési Iroda (Belügyminisztérium) által összeállított „Útmutató a településfejlesztési koncepció készítéséhez” című településfejlesztési füzetében leírtakat követtük.

A koncepció első felében, a Probléma- és helyzetelemzés című fejezetben felsorolt pontok alkotják a fejlesztési koncepció vázát, amelyhez a fejlesztési stratégia is illeszkedik. A település jellemzőit, Swot analízisben összesítettünk. A SWOT analízis a tulajdonságok, adottságok feltárásával átláthatóvá teszi a fejlődés lehetséges irányait, segíti a tervezés további fázisait. A jövőképet röviden összefoglalva, a megvalósításához szükséges fejlesztéseket, hosszú távú célkitűzéseket a „Fejlesztési stratégia” című fejezetben fejtettünk ki.. A fejlesztési célkitűzések az alábbi rendezési tervekkel, programokkal stb. összhangban kerültek megfogalmazásra:

- Köröstarcsa Település Összevont Rendezési Terv Módosítás (Thermál-BER Tervező és Lebonyolító Kft., Békéscsaba 1995. november)
- Békés Megyei Területrendezési Terv, egyeztetési anyag (VÁTI Kht., Budapest, 2004 március)
- Békés Megye Területfejlesztési Koncepciója (MTA RKK ATI, Békéscsabai osztály 1998)

* Magyar Urbanisztikai Társaság: A település rendezési tervek részletes tartalmi és eljárási követelményei (szakmai koncepció) Budapest, 2002 december

- Köröstarcsa község környezetvédelmi program 2003-2008
- Köröstarcsa község hulladékgazdálkodási terve 2003-2008
- Köröstarcsa község települési szennyvízelvezetési programja (Köröstarcsa, 2001. június)
- Köröstarcsa község szociális szolgáltatástervezési koncepciója (Köröstarcsa, 2003.)

2. Probléma és helyzetelemzés

2.1 Földrajzi elhelyezkedés, térségi kapcsolatok

Köröstarcsa település Békés megye középső részén, Kelet-Magyarország északi és déli részét összekötő 47-es főút és a Kettős-Körös találkozásánál, a Kettős-Körös bal partján fekszik. A település jól megközelíthető gépkocsival, autóbusszal. A település vasúton nem megközelíthető. A község Békéscsabától 30 km-re északra, az országhatártól pedig 40 km-re található.

Itt találkozik a 47-es főútvonallal a 4233-as mellékút, mely Csárdaszálláson keresztül Gyomaendrőd irányában teremt kapcsolatot. Gyomaendrődön keresztül a 46-os főúton, majd Törökszentmiklóstól a 4-es főúton keresztül lehet elérni Budapestet.

Köröstarcsa a békési kistérségbe tartozik, a település továbbá tagja a Körösök-völgye Önkormányzatok Területfejlesztési és Területrendezési Kht.-nak, ami azonban felszámolás alatt áll. A község nem része a Békés Megyei Vállalkozási Övezetnek.

Szomszédos települések: Körösladány, Mezőberény, Csárdaszállás.

2.2 Természetföldrajzi elhelyezkedés, domborzat, éghajlat

A település a Nagyalföld területének Dél-Tiszántúli egységén belül a Berettyó-Körösvidék középtáj, Körösmenti-sík kistáján fekszik.

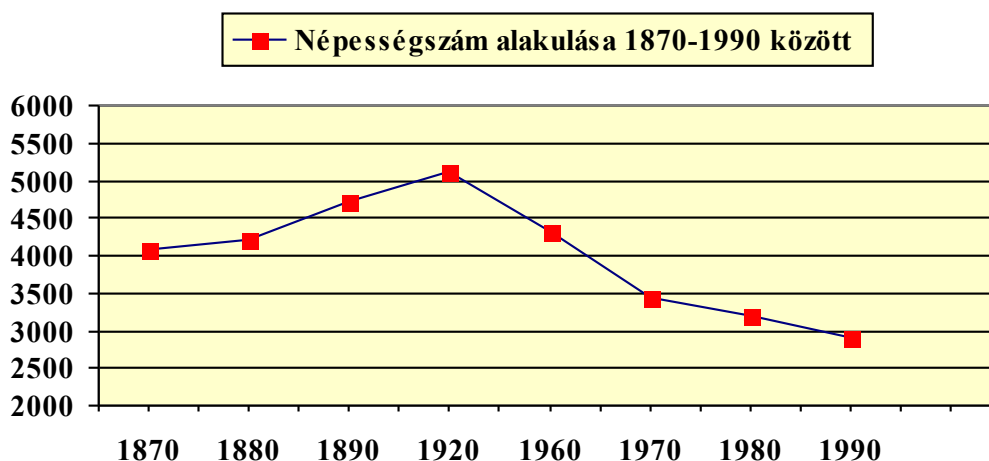
A terület alacsony ártéri síkság, jelentősebb szintkülönbségek (átlagos tengerszint feletti magassága 86-94 mBf.) nincsenek. A mentesített alacsony fekvésű ártéri síkság holtmedrekkel, csatornákkal sűrűn behálózott. A település külterületén feltöltődött ösfolyó medrek és magas partok váltakoznak szeszélyesen.

A vizsgált terület **éghajlata** mérsékelt meleg, száraz, kontinentális jellegű. Az évi napfénytartam 2000 óra körüli. Az évi középhőmérséklet 10,2-10,4 °C, a tenyészidőszaké 17,0-17,2 °C. A vizsgált területet a szélsőséges hőmérsékleti ingadozás jellemzi, az évi abszolút hőmérsékleti maximumok átlaga 34,5-34,7 °C, a minimumoké -18,0 °C. A csapadék évi mennyisége 570-590 mm körüli, egyenetlen eloszlású. A leggyakoribb szélirány az északi és a déli, az átlagos szélesség 2,5-3,0 m/s közötti.

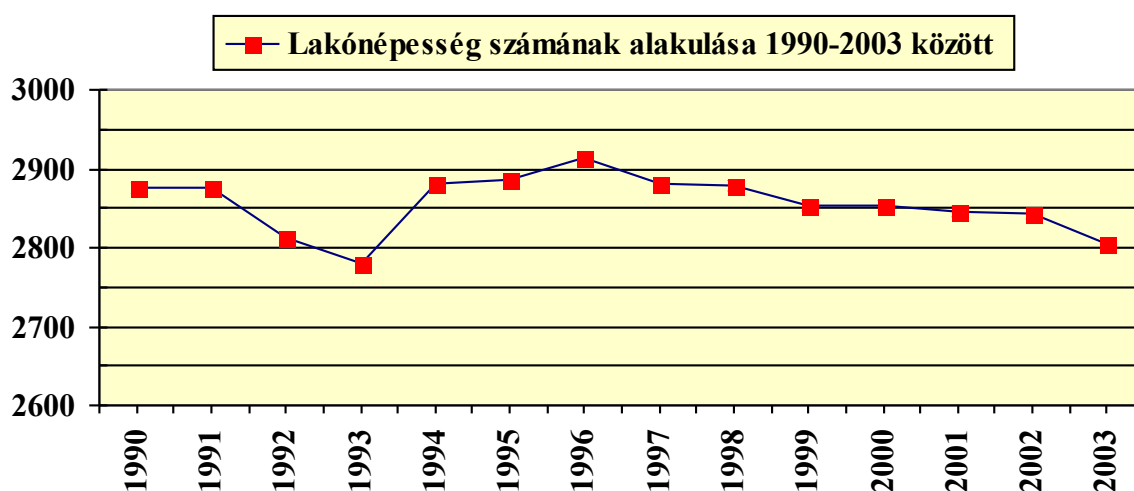
2.3 Demográfiai folyamatok

2.3.1 Néesség szám alakulás

Köröstarcsa 1952 évben még 5000 főt számláló település volt a mai Csárdaszállással együtt, ma már 3000 főnél kevesebb lakos él a településen. A népességszám fogyásának egyik oka a gyakorlatilag hetvenes évek óta tartó folyamat, mely szerint az élve születések és a halálozások számának különbsége évről évre negatív értéket mutat.

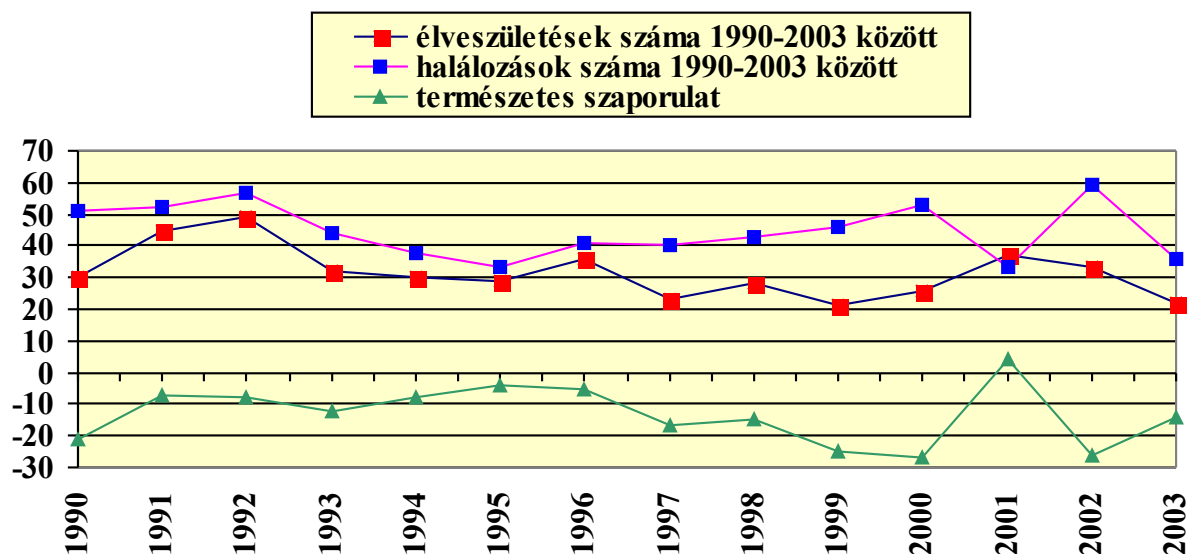
A település lakónépessége 2003. december 31.-én 2805 fő volt, ez alapján Köröstarcsa népsűrűség 44, 65 fő/km² ami elmarad a kistérségi (62 fő/km²), valamint a megyei (70 fő/km²) átlagtól. A diagrammon jól látszik, hogy a település lakossága 1920-ig dinamikusan gyarapodott, majd 1960-ig lassan, azután rohamosan csökkent. Az elmúlt években a lakosságszámának alakulását az alábbi grafikon szemlélteti.

Békés Megye Statisztikai Évkönyv 1990-2003

A rendszerváltás utáni gazdasági átmenetet erős népességcsökkenés jellemezte, ami 1994-ben megtorpant, és 1996-ig egy enyhe népességnövekedés volt tapasztalható. 1996-tól kezdve azonban állandósult Köröstarcsa lakónépességének csökkenése.

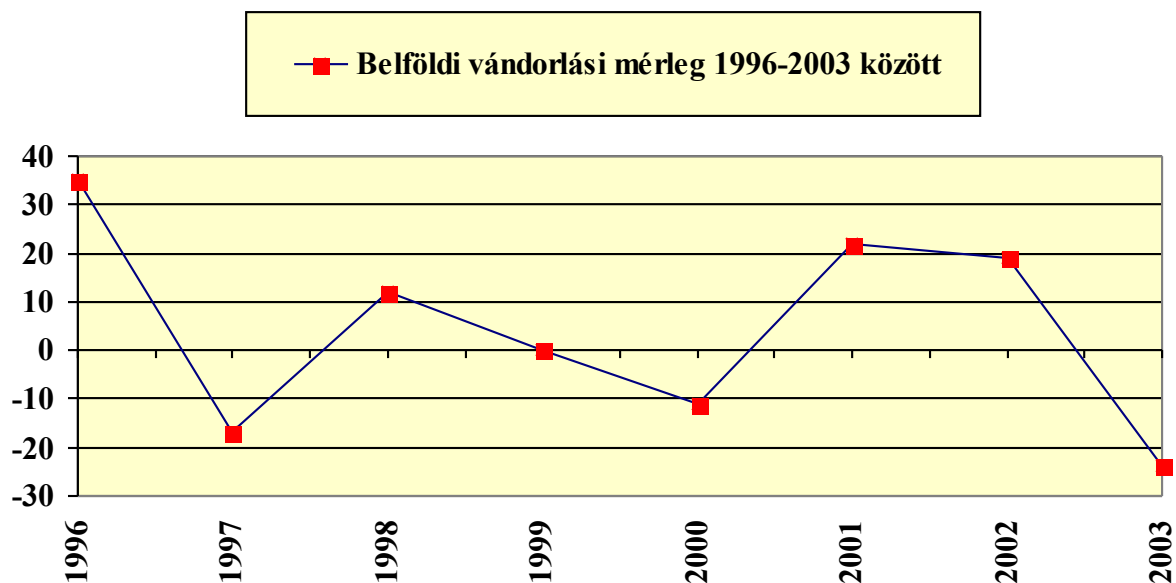
A lakónépesség számának alakulását a természetes szaporulat és a települési vándorlási mérleg befolyásolja. 1990 óta az élve születések száma - 2001 kivételével - mindig kevesebb volt, mint a halálozások száma, ami az elmúlt 13 évben negatív természetes szaporulatot eredményezett (ld. grafikon).

Békés Megye Statisztikai Évkönyv 1990-2003

Ha a 2003-as adatok összehasonlítjuk, akkor az ezer főre jutó élve születések száma Köröstarcsán (7, 8) kevesebb az országos (9, 3), és a megyei (8, 5) értéknél is. Az ezer főre jutó halálozások száma a községben 12, 8, ami kedvezőbb képet mutat, mivel kevesebb az országos (13, 4), és a megyei értéknél (14, 7) is.

A település népesedési folyamatát a természetes szaporulat mellett a vándorlási mérleg alakítja, ami Köröstarcsán nem kompenzálja a természetes fogyásból eredő népesség csökkenést, hanem például 2003-ban felerősítette (ld. grafikon lejjebb) azt.

Békés Megye Statisztikai Évkönyv 1996-2003

Köröstarcsa korstruktúráját tekintve a 15 éven aluliak aránya az utóbbi 5 évet tekintve nagyobb csökkenést mutat, míg a 60 év felettiek száma. Az előregedés folyamata tehát létező probléma. Az előregedés folyamata Köröstarcsán is probléma, bár az országos és megyei átlagokhoz képest az öregedési index (15 évnél fiatalabbak és 60 évnél idősebbek aránya) kedvezőbb képet mutat. Hosszabb távon az idősek arányának növekedése várható.

Öregedési index 2003-ban			
	Köröstarcsa	Ország	Békés Megye
öregedési index	118%	132%	146 %

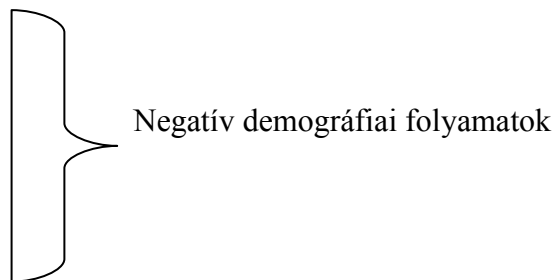
A fenti megállapítások alapján a település idősebbnek nevezhető lakossága egy olyan csoportot képezhet, mely megfelelő szintű önfenntartását megszervezni nem lesz képes. Komoly kihívásra számíthat az önkormányzat, ha ez a kör a költségvetés jótékonyására szorul majd.

Összegezve megállapítható, hogy az alacsony születésszám, a magas halálozási mutatók, valamint a negatív vándorlási egyenleg eredményeként Köröstarcsa népessége fogyó tendenciát mutat.

Köröstarcsa állandó népességének korösszetétele 2003-ban			
2003	Köröstarcsa	Békés megye	Ország összesen
Korcsoport	Korcsoportok %-os aránya	Korcsoportok %-os aránya	Korcsoportok %-os aránya
0-14 éves	~ 17	~16	~ 16
15-59 éves	~ 63	~ 61	~ 63
60- éves	~ 20	~ 23	~ 21
Összesen:	100 %	100 %	100 %

Problémák:

- alacsony születésszám
- magas halálozás
- hosszú távon várható népességcsökkenés
- elvándorlás
- öregedő korszerkezet

2.3.2 Foglalkoztatottság, iskolai végzettség

Köröstarcsa lakosságának nagy része a korábbi években elsősorban a mezőgazdasághoz kapcsolódó területen volt foglalkoztatva. Jelenleg az Önkormányzat a legnagyobb foglalkoztató a településen, ezt követi a Petőfi Mg tsz (ld. következő táblázat).

Köröstarcsa foglalkoztatási struktúrája 2003-ban	
Önkormányzat	94 fő
Petőfi Mg. Tsz.	90 fő
Takarmányfeldolgozó Rt.	36 fő
Vállalkozók száma	83 fő
Üzletben, vendéglátóegységben, vállalkozónál alkalmazva	100 fő (Becsült adat.)
Litvai László varroda	50 fő
Signo Internacionál Varroda	10 fő
Egyéb / Rendelő, Posta, Takarékszövetkezet, Gyógyszertár, stb. /	22 fő

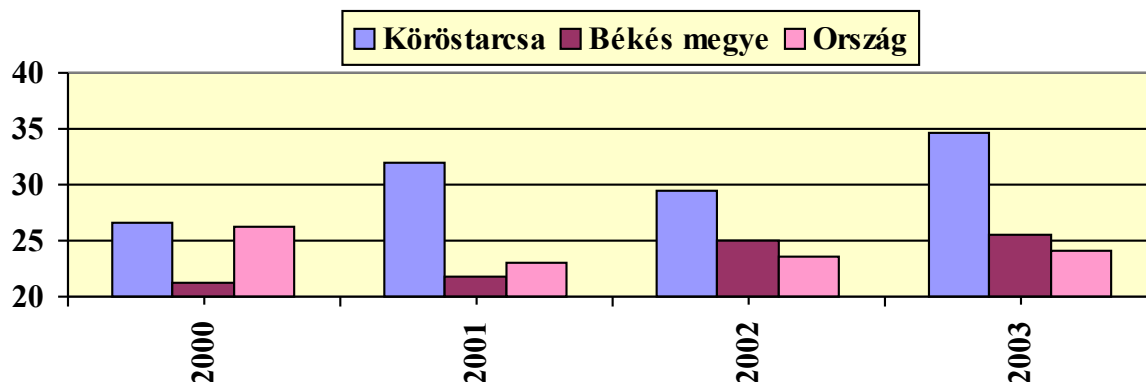
A településről többen a közeli városokban, Mezőberényben, Békésen, és Békéscsabán tudnak munkalehetőséget találni, az ingázók száma kb. 70-80 fő. A településre főleg Mezőberény, Körösladány, Csárdaszállás településekről kb. 40 fő ingázott 2003-ban.

A rendszerváltást követően tapasztalható volt a foglalkoztatottak számának csökkenése. Egy új, korábban nem tapasztalt társadalmi probléma jelent meg a mindennapok szintjén, a munkanélküliség. A munkanélküliek száma a téli hónapokban magasabb, mint az év egyéb hónapjaiban. A nyári idénymunkák csökkentik a regisztrált munkanélküliek számát,

ugyanakkor a tanév befejezésével a pályakezdő munkanélküliek száma kiegalizálja ezt a fogyást.

2003-ban 97 fő regisztrált munkanélkülit tartottak nyilván Köröstarcsán. Ez az adat azonban nem tartalmazza a regisztrációból kikerült tartósan munkanélküliek, és a nem regisztrált, alkalmi munkából élők számát.

**Az 1000 főre jutó munkanélküliek száma
1999-2003 között**

2.4 Egészségügyi és szociális ellátás

A lakosság ellátottsága tekintetében megállapítható, hogy az alapellátás különböző formáinak elérhetősége a régióban a hiányos közlekedési feltételek miatt erősen korlátozott, ugyanakkor – a demográfiai folyamatok, illetve a társadalmi-gazdasági fejlettségi szint következtében – a lakosság egészségi állapota összességében az átlagosnál rosszabb.

A lakosság számára az alábbi egészségügyi szolgáltatások érhetőek el a Köröstarcsán:

- háziorvos
- gyermekorvos
- fogorvos

Az orvosi rendelő 1982-ben épült, akadálymentesítése megoldott, de összességében felújításra szorul. Igény mutatkozik orvosi ügyelet helyi biztosítására. Szakorvosi ellátásért Békés és Mezőberény város rendelőintézetét kell felkeresni a település lakóinak. A községben a Kossuth utcai gyógyszertár biztosítja az egészségügyi alapellátást.

Az idősek klubja a szociális és mentális támogatásra szoruló, 24 fő önmaguk ellátására részben képes időskorúak napközbeni ellátását végzi, más szakosított ellátási forma nincs a településen. Az időskorúak számának várható további növekedése szükségessé teszi a gondozotti létszám növelését, úgy az alapellátásban, mint a nappali ellátásban. A

családösszetétel folyamatosan alakul át. A fiatalok többnyire elhagyják a szülői házat, új családot alkotnak. A szülők ketten maradnak, majd a kor előrehaladtával egyszemélyes háztartásban élnek. Az egyedül maradt szülőt a gyermek nem mindig tudja segíteni, támogatni, a mindennapi életét figyelemmel kísérni.

Problémák:

- az orvosi rendelő felújításra (folyamatban van)
- nincs helyi orvosi ügyelet
- szociális támogatásra szoruló időskorúak száma növekszik

2.5 Oktatás, művelődés

A településen működő óvoda 123 férőhelyes, jelenleg 118 főt számlál. Az általános iskolának 276 tanulója van, az intézmény két épületben foglal helyet. Egyéb oktatási intézmény nincs a településen. Az oktatási intézmények felújításra szorulnak, a napközis konyha étkező részének bővítését tervezik. Felmerült az igény egy komplex, modern oktatási intézmény kialakítására, ahol helyet kapna az óvoda, és az általános iskola is.

A Kossuth utcai Szabó Károly Művelődési Ház felújítása 2005 elején fejeződött be, és a művelődési házat kibővítették a település könyvtárával. A helyi civil szervezetek összejöveleteinek, előadásoknak, bemutatóknak a művelődési centrum ad helyet. A község hagyományait bemutató állandó kiállítással várja látogatóit az Árpád utcában található Tájház. A település lakóinak társadalmi aktivitását bizonyítja, hogy Köröstarcsán 15 helyi egyesület, civil szervezet működik (pl.: Asszonykórus, Köröstarcsáért Barátok Egyesülete, Községi Sportkör, Köröstarcsai Hangulat Brigád, Diákönkormányzat stb.)

2.6 Gazdaság élet

Köröstarcsa Békés megyén belül, a békési kistérségben található. Békés megye, és annak középső részén fekvő békési kistérség, gazdasági fejlettségét tekintve Magyarország elmaradott területei közé tartozik. Erre utal a térséget jellemző magas munkanélküliség, alacsony vállalkozói aktivitás, tökehiány, alacsony jövedelmezőségi szint. A gazdaság szerkezete a mai napig megőrizte hagyományosnak tekinthető jellegét, amin belül az alapanyag termelése játssza a leghangsúlyosabb szerepet, ezzel pedig a termelődő profit jelentős része a térségen kívül hasznosul. Az ipar szerkezete elsősorban a feldolgozóipar azon alacsony színvonalú, amit a tökehiány, így a külföldi tőke alacsony aránya jellemez.

A gazdasági fellendülés elmaradását a terület forgalmi árnyékhelyzete, a forgalmi törzshálózatok fejlesztéséből való kimaradás és a meglévő út- és vasúthálózat rendkívül rossz

állapota fokozza. E terület természeti adottságai változatos idegenforgalmi vonzeróval bírnak. A fentiek következtében e térség nem képes megtartani lakosságát, jelentős a népességszám csökkenése, folytatódik az előregedés. Az alacsony szintű iskolai végzettség pedig megnehezíti az innovációkra építő regionális fejlődést. Köröstarcsán a kistérség átlagánál is alacsonyabb az 1000 főre jutó vállalkozások száma, ami az elmúlt években szinte folyamatosan csökkent.

2003	Köröstarcsa	Békés megye	Ország
1000 főre jutó munkanélküliek száma	34, 58	25, 45	24, 1
1000 lakosra jutó működő vállalkozások száma	35	63	87

Köröstarcsa gazdasága az agrár termelésre épül. A mezőgazdaság szerepe a település gazdasági életében azonban a rendszerváltás óta fokozatosan csökken. Mivel ipar nem települt a községbe, továbbra is a mezőgazdaság jelentené a fő megélhetési forrást a település lakóinak. A mezőgazdaság jövedelmezősége azonban az utóbbi években jelentősen lecsökkent, sokan kényszerülnek környező településeken munkát keresni. Köröstarcsát a kis és középvállalkozások alacsony száma jellemzi. A helyi mezőgazdasági nyersanyagok feldolgozására épülő élelmiszeripar nem alakult ki.

A földek minősége gyenge-közepes, átlagosan 23 - 25 aranykorona értékűek. A rendszerváltás előtt a településen működő termelészövetkezetek hatalmas táblákat műveltek egyben. A fejlett agrotechnika (gépesítés, kemikáliák használata) és a talaj adottságainak kedvezőbbé tétele céljából végzett komplex melioráció, a termésátlagok növekedését eredményezték. A mezőgazdasági termelés szerkezetében a rendszerváltozás eredményezett újabb változást, a külterületi földek a kárpótlás során sok tulajdonos kezébe kerültek. A külterület jelentős részét ma is **mezőgazdasági területek** borítják, közülük a **szántó** művelési ág az uralkodó. A növénytermesztés súlya a mezőgazdaságon belül állandósult illetve lassú növekedés tapasztalható. Legnagyobb arányban búzát, napraforgót, fénymagot (árutermelésre) árpat, tritikálét, kukoricát, zabot (elsősorban takarmányozási célra) termesztene. A legnagyobb mezőgazdasági termelő jelenleg a Petőfi Mg. Tsz.. A 90 főt foglalkoztató Tsz növénytermesztéssel, és állattenyésztéssel egyaránt foglalkozik. A mezőgazdasági termékek helyi feldolgozása nem jellemző, ez alól kivételt jelent a Takarmányfeldolgozó Rt.

A rendszerváltás előtt sok helybeli lakosnak jelentett megélhetési forrást az állattenyésztés. Az utóbbi években azonban az állattenyésztés főleg háztáji formában működik. Néhány vállalkozó nagyobb számban nevel baromfit, kacsát, disznót de ezek sem üzemi méretűek. Az állattenyésztés aránya csökken. Az állattartással foglalkozóknál jellemző a gyepek legeltetése,

kaszálása. A helyi állattartásra vonatkozó előírásokat a település 9/1996/XII. 16/ sz. Önkormányzati rendelete tartalmazza.

A község lakói évszázadokig foglalkoztak halászattal. Tarcsa a XIX. század végéig híres halászati központ - a tarcsaiak gúnyneve, a „halkörmölők” is erre az ősi mesterségre utal - ma már azonban nem meghatározó ágazat. A Kettős-Körös halászati joga ki van adva.

Köröstarcsa közigazgatási területének legnagyobb erdőfoltjai a Kettős-Köröst övezően, egyrészt az árterületen, másrészt az ármentesített részen találhatóak. A meglévő erdőállományt fűzesek, tölgyesek és nyárfák alkotják, a legtöbb erdőt kb. 30 éve telepítették. Az erdősítés egyelőre nem jellemző.

Jelentéktelen a korszerű termékpályák szervezettségi foka, a korábbi integrációs tömbök többnyire szétestek. Az átalakult szövetkezet gépállománya részben elavult, állattartó telepeinek nagyobb hányada üres. Az újonnan alakult kisgazdaságok többsége az ipari inputokból (technika, kemikáliák, stb.) kevésbé hatékony elemeket használ. Az öntözéses termelés területe kis mértékben nőtt, de a nagy hozamú növény- és állatfajták alkalmazása csökkent. Nem jött létre a termelők új típusú érdekérvényesítő szövetkezeti hálózata.

Problémák:

- alacsony vállalkozói kedv (kevés közép és kis vállalkozás)
- elavult mezőgazdasági struktúra
- magas feldolgozottságú, kézimunka igényes könnyűipar ágazatok, kézművesipar hiánya
- kedvezőtlen birtokszerkezet
- a táj adottságaihoz nem minden esetben alkalmazkodó gazdálkodás (kevés erdő, gyepek, viszont magas a szántóföldi kultúrák aránya)
- fejletlen a mezőgazdasági nyersanyagokat feldolgozó, magas hozzáadott értékű termékeket előállító élelmiszeripar
- termelői együttműködés hiánya

2.6.1 Idegenforgalom

Országos összehasonlításban Békés megye nem tartozik a turisztikailag legfrekvenciáltabb területrészek közé. Köröstarcsa és tágabb környezete sem bővelkedik idegenforgalmi látnivalókban, műemlékekben, kiépített idegenforgalmi kapacitásokban, de rendkívül gazdag természeti táji értékekben. Köröstarcsa turisztikai vonzerejét a hallban gazdag élővizek, holtágak, apróvadászterületek és természeti értékekben gazdag „határ”, a Kettős-Körös nyújtotta

lehetőségek (vízi turizmus) jelentik. A település turisztikai potenciálja nincs kihasználva, az idegenforgalmi alpinfrastruktúra pedig fejlesztésre szorul.

A település közigazgatási területén, a Kettős-Körös mentén halad a Körös-50 teljesítmény túra útvonal, ami felértékeli a természet közeli idegenforgalmi ágazatok fejlesztését.

A népi hagyományok és mesterségek, ha szórványosan is de ma is élnek. Tájház állandó kiállítással várja a látogatókat, a helytörténeti gyűjtemény az elmúlt évszázadok mindennapjait mutatja be Köröstarcsán.

Köröstarcsa rendezvényeivel is igyekszik a településre csalogatni a látogatókat. A településen 12 alkalommal került megrendezésre a Megyei Amatőr Művészeti Fesztivál, melynek kezdettől állandó helyszíne a Kettős-Körös ártere (Debrecen irányában a hídtól balra). Itt lehetőség van táborhely kialakítására és színpad felállítására. A nézőtér minimum 3000 ember befogadására alkalmas. A Szabó Károly Művelődési Ház igény esetén ugyancsak a rendezvény szolgálatába állítható

A folyó nyújtotta lehetőségeket kihasználva a 90-es évek végén került kialakításra a több, mint 100 hajót befogadó csónakkikötő, mellette szabadstrand működik (Debrecen irányában a hídtól jobbra). A parton a sátorozás megoldható. Szálláslehetőségek a Vadászházban (8 ágy). A vízitúrázók az általános iskola tornatermét szokták nyaranta igénybe venni. Nagy csoportok fogadására a mezőberényi Petőfi Sándor Gimnázium kollégiuma (kb. 1200.- Ft/fő/éjszaka) a megoldás, itt az étkezés is megoldható. Jelenleg Köröstarcsán étterem nem működik. Ebédet az általános iskola konyháján lehet rendelni. A víziturizmus mellett a település adottságai a falusi és öko turizmusnak kedveznek. A község tagja Falusi Turizmus Egyesületnek, és a Körösök Völgye Natúrpark Egyesületnek.

Problémák:

- kihasználatlan turisztikai potenciál
- gyenge marketing tevékenység
- idegenforgalmi infrastruktúra alacsony kiépítettsége
- nem megfelelő színvonalú szolgáltatások

2.7 Infrastruktúra

2.7.1 Közlekedés

A településen keresztülhalad a 47. számú közlekedési főút (II. rendű), ami összeköti Szeged – Békéscsaba – Berettyóújfalu – Debrecen - Nyíregyháza városokat. Köröstarcsáról Csárdaszállásra a 4233.j. számú összekötő úton lehet eljutni, majd a 46. számú főúton Gyomaendrődre. A közutak állapota a térség viszonyaihoz igazítva éppen csak megfelelőnek

mondhatóak. A település fő gyűjtőútja a 47. számú közlekedési főútvonal. Települést nem érinti az országos vasút hálózat.

A település **belterületén** a kiépített gyűjtőutak hossza 2, 504 km, míg a kiszolgáló és lakóutak hossza 9,090 km, így összesen a belterületi burkolt közutak hossza 11, 594 km. A kiépítetlen belterületi kiszolgáló és lakóutak hossza kb. 9, 699 km. A belterületi utak állapota változó, rendszerint karbantartásra szorulnak, arányaiban még így is sok a megfelelő burkolattal nem rendelkező utcák száma. A településen az aszfaltozott utak aránya kb. 54 %-os.

A **külterületi** közutaknál a kiépített burkolatok hossza 7, 632 km, a kiépítetlen közutak hossza pedig 80, 825 km. Ezeknek a nagy részét képezi a külterületi ingatlanok megközelíthetőségét lehetővé tevő földutak, melyeknek állapota nem megfelelő. Nagyobb esőzések után a földutak nagy része járhatatlanná válik.

A közútkezelő tulajdonában lévő utak:

- gyűjtőutak, főút: 4,679 km
- kiszolgáló és lakóút: 9,090 km
- burkolt közút: 13, 769
- belterületi aszfaltozott utak aránya: 73 %

A településen található belterületi **kerékpárutak** hossza 2,825 km, további kerékpár utak kiépítésére lenne szükség többek között a Széchenyi utca és a Kossuth utca 47. sz főút menti szakaszán. Mezőberényt a 47. főút mellett kiépült kerékpárúton is meg lehet közelíteni. Körösladány felé nincs kiépített kerékpár útvonal.

A községi gyalogutak és járdák hossza a belterületen 13, 404 km, amelyek beton minőségűek. Köröstarcsa község területén található közintézmények mindegyike megközelíthető burkolt útvonalon.

A településen autóbusz pályaudvar nem található, buszmegálló 6 db van. Vízi közlekedés a településen nem játszik szerepet. Jelenleg a 47. sz. főút és a Kettős-Körös keresztezésében található közúti híd. Parkolásra a Kossuth-Deák u. sarkánál, a Széchenyi u. 64. és 74. sz.-nál, és az Orvosi rendelőnél van lehetőség, ami kielégíti az igényeket. Balesetveszélyes csomópontnak minősül a Széchenyi utca és Kossuth utca kereszteződése.

Problémák:

- burkolt utak aránya belterületen és külterületen sem megfelelők
- nincs kerékpárúti kapcsolat Körösladány irányába
- balesetveszélyes csomópont (Kossuth-Széchenyi utca kereszteződése)
- kiépítetlen belterületi kerékpár utak

2.7.2 Közműellátás

Ivóvíz

A település a Békés Megyei Ivóvízhálózaton keresztül, a Közép-Békési Regionális Vízműrendszerről kapja az ivóvizet. A település ivóvízellátását a Békés Megyei Vízművek Rt. szolgáltatja. A település egészét tekintve az ivóvíz-ellátottság kb. 99 %-os. A rendszer folyamatos karbantartása, és korszerűsítése szükséges.

Az ipari és mezőgazdasági vízfelhasználás az üzemek saját vízbázisáról, a szociális vízigények kielégítése a közüzemi hálózatról történik.

Szennyvízcsatorna-hálózat

A szennyvízcsatorna-hálózat második ütemének műszaki átadás 2004. tavaszán történt meg. A községben lévő ingatlanok száma 1243, a csatornával ellátott lakások száma 698, az eddig rácsatlakozott ingatlanok száma pedig 418. A szennyvíz tisztítása a 010/13 hrsz-ú területen lévő tisztító telepen folyik, amit a Békés Megyei Vízművek Rt. üzemeltet. A szennyvíztisztító telep építése 1997-ben fejeződött be, 150m³/nap névleges kapacitással, amit a közeljövőben terveznek bővíteni. A tisztító telepre a szennyvíz a csatornázott részekről a szennyvízcsatorna-rendszeren keresztül érkezik (kényszeráramoltatású, vákuumos rendszer), a csatornázatlan területeken (a község DK-i, DNy-i, része, és Ny-i peremrészek) szippantó kocsival szállítja a szennyvizet a telepnek erre a célra épített műtárgyába.

A település szennyvíz-csatornázottsága jelenleg 75 %-os, az Önkormányzat 2006-2007-e tervezi a harmadik ütem kivitelezését, amivel megvalósulna a település 100%-os szennyvíz-csatornázottsága.

Szennyvízcsatorna-hálózatra hiányában rosszul szigetelt egyedi szennyvízgyűjtő aknában történik a folyékony hulladék elszikkasztása, ami veszélyeztetheti a talajt, talajvizet és a rétegek közötti kommunikáció folytán a rétegvizet. A települési Önkormányzat folyamatosan pályázik a következő ütemekhez az állami célú források elnyerésére. A szükséges tervek előkészítései jelenleg folyamatban vannak.

Az állattartó telepeken keletkező folyékony hulladék mennyiségéről és mindezek ártalmatlanításáról nincs adat.

A község rendelkezik települési szennyvíz elhelyezési programmal, amelyet 2001 júniusában készítettek el.

Problémák:

- az egész településen alacsony a szennyvíz-csatornázottság, és az ebből eredő környezetszennyezés
- állattartásból eredő folyékony hulladék elhelyezésének problémája

Csapadékvíz elvezető rendszer

Köröstarcsa területének kb. fele – a Békés Megyei Területfejlesztési Terv alapján – erősen belvízjárta területnek minősül. A település bel-és külterületén a csapadékvíz és a belvíz több helyen is problémát jelent. A csapadékvíz elvezetése felszíni árokrendszerrel történik, állapota sok helyen elhanyagolt, rekonstrukcióra szorul. A jelenlegi állapot fenntartásának megfelelően folyamatosan karban kell tartani a vízelvezető árkokat és a műtárgyakat.

A külterületi és csapadék- (és bel) vízelvezető rendszer további fejlesztéseket igényel, a meglévő rendszer elhanyagolt. Címzett támogatáson nyert pályázati forrásból a belvízelvezetés várhatóan 2006-ban megoldódik.

A település vízkárelhárítási tervét 1999-ben készítették.

Problémák:

- rekonstrukcióra szoruló belterületi csapadékvíz elvezető rendszer
- hiányos külterületi csapadékvíz-elvezető rendszer
- hiányosan kiépített, és rossz állapotú külterületi csapadék- (és bel) vízelvezető rendszer

Gáz ellátottság

A vezetékes földgáz ellátottsága a belterületen kb. 90 %-os. A gázvezetékek szinte minden utcában megtalálhatóak, ezért utólagos rákötésük megoldott. A DÉGÁZ Rt. a későbbiekben megnövekedő igényeket is ki tudja elégíteni, ezért a gázhálózat bővítése lehetséges. A kiépített hálózatra nem mindenki csatlakozott rá, az alternatív tüzelési módszerek pedig környezetszennyezéssel járhatnak.

Problémák:

- a gáz közmű kiépítettsége nem 100%-os, de tovább bővíthető
- a kiépített hálózatra való rácsatlakozások száma nem teljes

Villany, telefon közmű

A településen teljes egészében kiépült a villamos-energiaszolgáltatás, ami kb. 90 %-os kiépítettséget jelent. A hálózat bővítése itt is lehetséges. A terület a DÉMÁSZ Rt. szolgáltatása alá esik.

Vezetékes telefon hálózat kiépítése 1991-ben kezdődött, jelenleg a kiépítettség kb. 50-55%-os, ami kielégíti a település igényeit. A HUNGAROTEL Rt. így biztosítani tudja a zökkenőmentes szolgáltatást. Mind a három mobil szolgáltató (T-Mobile; Pannon GSM; Vodafone) rendelkezik átjátszó létesítménnyel a települési víztornyon.

- a vezetékes telefonhálózat kiépítettsége nem teljes
- Internet elérhetőség nem megfelelő

Köröstarcsa község települési intézményeinek mindegyike csatlakoztatva van a helyi közművekre.

2.8 Ár-és belvízvédelem

A község közvetlenül a Kettős-Körös partján fekszik, ami a kül- és belterületi csapadék-vizek befogadója. A település ár- és belvíz veszélyeztetett, magas talajvízállású területen helyezkedik el.

A település ÉK-i fele a Kettős-Körös jobb parti belvízrendszer, Büngösdi-öblözetének része. A Büngösdi főcsatorna a Büngösdi öblözet főcsatornája. Nyomvonala felhagyott folyómederben halad, mederszelvénye az év minden szakaszában vizet tartó. A Büngösdi öblözet csatornája többek között a Mérgesi tározó területén lévő Mérgesi csatorna, amely a Sebes-Körös bal oldalán lévő Vámoszugi holtágba torkollik. A belvízrendszer területén jelentős nagyságú belvíztározási lehetőség nincsen. A Sebes-Körös balparti torkolati szakaszán a Vámoszugi (0,08 millió m³) és a Mihályzugi (0,08 millió m³) holtmedrek alkalmasak tározásra. A Gácsháti halastó eseti belvíztározó.

Külterületi csatornarendszer állapota sok helyen nem megfelelő, elhanyagolt, növényzettel benőtt, funkcióját nem tölti be.

A belterület belvízvédelmét a meglévő belterületi csatornahálózat biztosítja. A csatornahálózat folyamatos karbantartás, és fejlesztés fontos feladat. A belterületen található mély fekvésű, vízállásos területeket fel kell tölteni, és biztosítani a környék csapadék-és belvízelvezetését.

A terület árvízvédelmét a védelmi töltések mellett a *Mérgesi* árvízi szükségtározó biztosítja. A 1823 ha területű Mérgesi szükségtározó a Kettős-Körös - Sebes-Körös torkolatnál található.

Az elmúlt évek árvíztapasztalatai alapján a folyók menti védőgátak állapota gyengült, így azok felülvizsgálatra szorulnak, ami a megnövekedett levonuló vizek mennyisége miatt indokolt is. Köröstarcsa közigazgatási területe a KÖR-KÖVIZIG hatósági területéhez tartozik.

Problémák:

- a település körgátjának állapota nem megfelelő

- a belterületi belvízcsatorna-hálózat rekonstrukcióra szorul
- a külterületi belvízcsatorna-hálózat kiépítettsége alacsony
- komplex vízgazdálkodási rendszer hiánya

2.9 Környezetvédelem

2.9.1 Környezeti elemek

Levegővédelem

A levegő védelmével kapcsolatos tevékenységekről szóló, 21/2001 (II.14.) Korm. rendelet szerinti légszennyezettségi zónákat a 4/2002.(X.7.) KvVM rendelet hirdette ki. Ez alapján a település a 10. zónacsoportba tartozik.

Zónacsoport légszennyező anyagok szerint						
	Kén-Dioxid	Nitrogén-dioxid	Szén-monoxid	Szilárd (PM ₁₀)	Benzol	Talajközeli ózon
Köröstarcsa területének besorolása	F	F	F	E	F	B

E csoport: azon terület, ahol a légszennyezettség egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a felső és az alsó vizsgálati küszöb között van.

F csoport: azon terület, ahol a légszennyezettség az alsó vizsgálati küszöböt nem haladja meg.

Az uralkodó szélirány É-i és D-i. Köröstarcsán nincs szélérózióknak kitett terület (a Békés Megyei Területrendezési Terv alapján).

A település levegő minőségét az alábbi tényezők befolyásolják:

- a mezőgazdasági tevékenység (talajművelés, terményszárítás, takarmánygyártás)
- állattartásból eredő a bűz kibocsátás
- légszennyező pontforrások (szárító, ipari létesítmények stb.)
- közlekedés
- fűtés (hagyományos illetve vegyes tüzelés, avar-és kerti hulladékégetés)
- pollenallergiát okozó gyomok elterjedése

Potenciális légszennyező pontforrások:

- ipari: nincs
- települési döngút (bűzhatás)
- Petőfi MgTsz szárítóüzeme
- Takarmányfeldolgozási Rt

A településen az állattartás rendjét, az avar és kerti hulladékok égetését és a parlagfű visszaszorítását helyi rendeletben szabályozzák. A parlagfű irtására vonatkozó rendeletet azonban célszerű lenne kiterjeszteni egyéb allergiát okozó gyomnövényekre is.

A településen határértéket meghaladó légszennyezés eddig még nem volt. A levegő minőségét alapvetően a fűtésből és a közlekedésből adódó füstgáz és porszennyezés határozza meg. Összességében megállapítható, hogy jelenleg a településen jelentősebb légszennyezési gondok nincsenek.

Problémák:

- a meglévő gázhálózatra való rákötések száma nem teljes, a fűtésre használt alternatív anyagok légszennyezést okozhatnak
- a közlekedés okozta porterhelés csökkenésére nincs elegendő fasor, erdősáv telepítve (mind kül-, illetve belterületen)

Felszíni és felszín alatti vizek

Az érintett terület szennyezettség érzékenységi besorolása a 33/2000. (III. 17.) Kormányrendelet szerint: „C” kevésbé érzékeny terület. Beavatkozási határérték: C₃.

A terület folyóvizekkel, holtmedrekkel és csatornákkal sűrűn behálózott. Köröstarcsa legjelentősebb vízfolyásai a Kettős-Körös és a Sebes-Körös. Jelentősebb mellékvizei a Büngösdi-csatorna, a Félhalmi-csatorna, a Gerebcsényi-csatorna és a Csárdaszállási-csatorna. A Kettős-Körös vízminősége I. osztályú, a Sebes-Körösé II. osztályú, míg a csatornáké III. osztályú. A vízfolyásokat a kora nyári esőzések duzzasztják meg, a csatornák általában hóolvadáskor vagy nyár elején áradnak meg, máskor alig vagy egyáltalán nincs vizük.

A talajvíz ingadozása nem nagy, mivel a Körösök közelsége általában nem engedi mélyre süllyedni. Tartós magas vízállás esetén a folyó felemeli a környező talajvíz tükkrét, a laposabb részekben belvíz jelentkezik. A rétegvíz mennyisége 1-1,5 l/s.m². Az artézi kutak száma nagy, vízhozamuk mérsékelt. A felszín alatti vizeket érő negatív hatások (szennyvízszikkasztás, hulladéklerakás, állattartás stb.) következtében, a talajvíz lényegében szennyezettnek tekinthető.

A közigazgatási terület K-i részén találhatóak a Gács-háti mesterségesen kialakított *halastavak*, melyek nagy vízfelületeikkel teszik változatosabbá a tájat, és egyben ideiglenes belvíztározó is.

A település területén a Sebes-Körös mentén, a Körösladánnyal határos szakaszon, több holtág is található:

- Paprév-zugi Holt-Körös
- Büngösdi csatorna

- Bakzugi Holt-Körös
- Mihályzugi Holt-Körös
- Kisasszonyzugi Holt-Körös
- Ligeti Holt-Körös

A holtágak nagy része feliszapolódott, elmocsarasodott. A Pap-révízugi holtágot az elmúlt években rekultiválták. A Ligeti Holt-Körös horgásztóként funkcionál. Problémát jelentenek a holtágakba bevezetett szennyezett vizek, a Paprévíz-ugi holtág mellett található dögtelep, az illegális szennyvíz leürítések.

A felszíni vizek kommunális (pl.: szennyvízszikkasztás) és mezőgazdasági szennyezések (pl.: növényvédő szerek, hígtrágya) által terheltek. Bár az elmúlt években jelentősen lecsökkent az állattartás, és az ebből eredő talajvízszennyezés, továbbra is problémát jelent a hígtrágya elhelyezés.

A település közigazgatási területén nem található potenciálisan sérülékeny, tartalék, illetve távlati felszín alatti vízbázis.

Problémák:

- a felszíni vizek kommunális és mezőgazdasági szennyezések által terheltek
- megoldatlan a települési mezőgazdasági folyékony hulladék lehelyezése

Talaj

A közigazgatási terület jelentős részén löszös üledékeken, a Kettős-Körös mentén pedig öntésanyagokon képződött talajok jellemzőek. A vizsgált terület ÉK-i részén agyagos vályog mechanikai összetételű, alacsony szervesanyag-tartalmú *réti öntéstalajok* alakultak ki. A vízfolyásoktól távolabb elhelyezkedő, mélyebb fekvésű, talajvízhatás alatt álló területeken agyag fizikai féleségű, savanyú kémhatású, kis szervesanyag-tartalmú *réti talajok* találhatók. A magasabb részeken többnyire a szolonyeces réti, réti szolonyec, míg a legmagasabb részeken csernozjom réti, és réti csernozjom talajok jellemzőek. A terület másik jellemző talajfélesége a szikesek, amelyek mezőgazdasági termelésre kevésbé alkalmasak. A talajadottságok alapján a környék mezőgazdasági potenciálja alacsony.

A település közigazgatási területén felszínmozgás veszélyes területek közé tartozik a Gács-háti halastavaktól É-ra fekvő területek (a Békés Megyei Területrendezési Terv alapján).

A település közigazgatási területén problémát jelentenek a talajdegradációs folyamatok (savanyodás, szikesedés, mélyben sófelhalmozódás, nagy agyagtartalom, szerkezetleromlás, defláció). A talajok kommunális (pl.: szennyvízszikkasztás) és mezőgazdasági szennyezések (pl.: növényvédő szerek, hígtrágya) által terheltek. Bár az elmúlt években jelentősen

lecsökkent az állattartás, és az ebből eredő talajszennyezés, továbbra is problémát jelent a hígtrágya elhelyezés.

Problémák:

- szennyvízszikkasztásból, állattartásból eredő talajszennyezések
- a talajadottságoknak nem megfelelő gazdálkodás
- talajdegradációs folyamatok

2.9.2 Hulladékgyűjtés

2004-ben elkészült a település hulladékgyűjtési terve, ami 2008-ig határozza meg a szükséges fejlesztéseket. A település kommunális hulladéklerakója 1992. óta üzemel. A 2003. nyarán elvégzett felülvizsgálat alapján a települési szilárd hulladéklerakó bezárásának javasolt időpontja 2008. december 31. A települési szilárd hulladékkal kapcsolatos közszolgáltatást a Saubermacher Hulladékgyűjtő Kft. végzi és a begyűjtött hulladékot a helyi hulladéklerakón helyezi el.

Az Önkormányzat 2004. tavaszán vezette be a szelektív hulladékgyűjtést a településen. Két forgalmas ponton alakítottak ki hulladékgyűjtő szigetet. A begyűjtött szelektív hulladékot azonban a helyi szemétkerakón a többi kommunális hulladékkal együtt kezelik.

Az orvosi rendelőkben és a védőnői szolgálatnál keletkező veszélyes hulladékok a budapesti székhelyű SAPEX Egészség-és Környezetvédelmi Kft. szállítja el évente 1-2 alkalommal.

A kommunális szennyvíz egy része a szennyvízcsatorna hálózaton keresztül, egy része pedig kihordással (szennyvízcsatorna-hálózat hiányban) kerül a helyi szennyvíztisztító telepre. A község rendelkezik települési szennyvíztisztítási programmal, amelyet 2001 júniusában készítettek el.

Az állati eredetű veszélyes hulladékokat települési dögterén földeléssel ártalmatlanítják, ami nem felel meg a jelenlegi környezetvédelmi követelményeknek. A dögteret 2005 végéig be kell zárni, és helyette a jogszabályoknak megfelelő gyűjtőhelyet szükséges kialakítani.

A település nem rendelkezik a zöld- és biológiailag leontható hulladékok kezelésére alkalmas komposztáló teleppel. Az települési építési hulladékok elhelyezése sem megoldott hosszú távon. A települési hulladéklerakó a közeljövőben bezárásra kerül, ezért az egyes hulladéktípusok elhelyezését más módon kell megoldani.

Engedély nélküli, illegális (vad) lerakók, használaton kívüli vagy nem megfelelő műszaki védelemmel rendelkező lerakók és a deponált hulladékok mennyisége		
Helyszín	Lerakott hulladék megnevezése	Lerakott hulladék mennyisége
Adamik tanya (Hrsz:0555/2)	fanyesedék, gally	1000 m ³
0158 hrsz-ú terület	gumiabroncs	2, 550 t
Berényi út – Epreskert út sarok (Hrsz: 148)	építési törmelék	1000 m ³
Kenderáztató (Hrsz: 05/1)	építési törmelék	1500 m ³
települései dögkút	állati eredetű veszélyes hulladék	min. 48, 467 t

Problémák:

- szelektív hulladékgyűjtés nem teljes, a szelektíven gyűjtött hulladék kezelése nem megfelelő
- zöld- és biológiailag leontható hulladékok és állati eredetű veszélyes kezelése nem megoldott
- szennyvízcsatorna-hálózat kiépítettsége nem 100 %-os
- felhagyott és illegális hulladéklerakók által okozott környezetszennyezések

2.10 Táj és természetvédelem

2.10.1 Természeti értékek

Érzékeny Természeti Területek

Köröstarcsa közigazgatási területének ÉK-i, Kettős-Körösön túli része az un. Vésztő-Szeghalom környéke fontos Érzékeny Természeti Terület-be esik (2/2002. (I.23.) KöM-FVM együttes rendelet 2. sz. melléklete).

Natura 2000 területek

Értékes területek továbbá a Natura 2000 területek, melyek pontos kijelölése még a tervezés, egyeztetés időszakában van. Az Európai Unió csatlakozással Magyarországra is kötelezőek lettek az Unió irányelvek, így Magyarországon is megtörténtek már az Unió listákon szereplő növény- és állatfajok, illetve élőhelyek előfordulásának vizsgálatai. Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004 (X.8.) Korm. rendelet, ill. a KMNPI adatszolgáltatása alapján Köröstarcsa közigazgatási területét a kiemelt jelentőségű különleges természet-megőrzési területek (Sebes-Körös, Kettős-Körös) érintik. A településrendezési tervben ökológiai hálózat kategóriában célszerű szerepeltetni a Natura 2000 területeket.

Potenciális természeti területek

Természetvédelmi oltalom alatt nem állnak, de természetvédelem szempontjából értékes területek a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (továbbiakban Természetvédelmi törvény) értelmében az illetékes természetvédelmi hatóság (Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság) által kijelölt, *potenciális természeti területnek* minősülő erdő-, gyepterületek és vizes élőhelyek. A természeti értékek gazdag tárházát az egykori folyóhálózat vizes élőhelyeinek maradványai, a mélyebb fekvésű területek természetközeli erdő- és gyeptájak, valamint a szikes puszták növénytakarai és az ezeken élő állatvilág jelentik. Az egykori gazdag növényvilág hírvonalainak tekinthető természeti területek az intenzíven művelt szántóföldek közé ékelődve, mozaikszerűen maradtak fenn. A fennmaradást annak köszönhetik, hogy ezek a területek általában a szántóföldi gazdálkodást megnehezítő, kedvezőtlen talaj- (szikes talaj) vagy vízrajzi adottságokkal (vízállásos terület) rendelkező területek, ezért a szántók térhódításának nem estek áldozatul. Sajnos a területeket szigetszerű elhelyezkedésük, kis méretük miatt jelentős zavarás éri, ezért állapotuk veszélyeztetett, megőrzésük azonban különösen fontos, hiszen egyrészt változatossá teszi a hatalmas összefüggő szántóterületeket, másrészt mint táplálkozó és fészkelő helyek, a térség zöld folyosó hálózatának fontos részei. Köröstarcsa külterületén ilyen potenciális természeti területek a Terézia-major környéki gyepterületek, a Karolina-major környéki gyepterületek, a Büngösdi-csatorna teljes területe, illetve a Kettős-Körös és a Sebes-Körös árterületei.

Ökológiai folyosók

A Békés Megyei Területrendezési terv szerint folytonos ökológiai folyosóként nyilvántartott terület a Büngösdi-csatorna, a Sebes-Körös, a Kettős-Körös, és a Hármaskörös ártere, az előbbi terv megszakított ökológiai folyosónak nyilvánította a Karolina-majori-határrészt.

Helyi jelentőségű természetvédelmi területek

Köröstarcsán jelenleg nincs helyi jelentőségű természetvédelmi terület vagy természeti emlék.

2.10.2 Táji értékek

Táji értékeknek tekintjük a természet-társadalom kapcsolatrendszerében kialakult tájalkotó elemeket. Táji értékek közé a közigazgatási területen található, a régi korok emlékét idéző kunhalmokat soroltuk.

Kunhalmok

A kunhalmok a legrégebbi ember alkotta kultúrtörténeti emlékeink. Az Alföld e sajátos tájképi elemei olyan kúp vagy félgömb alakú képződmények, melyek legtöbbször víz mellett, de vízmentes helyen épültek és temetkezési helyként, településhelyként, őrhelyként vagy határjelzőként szolgáltak. Ezen kívül minden korban betöltöttek valamilyen szerepet, ma például az egyik legpontosabb földmérési pontok. Sajnos számos halom esett áldozatul úgy, hogy a nagyüzemi táblák kialakításakor, a meliorációs munkák végzésekor az öntözőcsatornákkal kettévágták, levágták, esetleg elhordták.

Köröstarcsa közigazgatási területén – a KMNP Igazgatóság adatszolgáltatása alapján - számos kunhalom található. Sajnos legtöbbjük erősen beszántott, mindössze néhány méteres kiemelkedésük jelzi jelenlétüket. Bár a kunhalmok jegyzéke még nem készült el, a Természetvédelmi törvény erejénél fogva a település közigazgatási területén található kunhalmok *országos jelentőségű védettséget* élveznek.

Problémák:

- a nem minden esetben a táj adottságaihoz alkalmazkodó területhasználat a természeti környezet kizsákmányolásához és leromlásához vezethet

2.11 Településszerkezet, jellemző területhasználatok

Köröstarcsa közigazgatási területe	6282, 7547 ha
Belterület nagysága	229, 5304 ha
Külterület nagysága	6053, 2243 ha

Egy település arculatát alapvetően történelme, a társadalmát alkotó emberi közösségek élő kultúrája és fő foglalkozási tevékenységi köre határozzák meg. Minden település „egyedi és megismételhetetlen érték”, évezredes fejlődési folyamat terméke. Önálló karakterrel és „léggörrel” rendelkezik. Köröstarcsa viszonylag „érintetlen”, a korábbi modernizációtól fertőzetlen építészetű „falu” maradt, a jelentős infrastrukturális fejlődés ellenére. A XIII. századtól – írásos feljegyzések által bizonyítottan – létező település mindig is jellegzetesen körösi halászfalu volt.

A település szerkezetének meghatározó elemei, a Kettős-Körös, illetve a 47-es főút. Köröstarcsa belterülete ÉNy-Dk-i irányban, a Deák utca mentén, két egymástól eltérő jellegű településszerkezeti részre osztható. Az egyik a főúttól ÉNy-ra elterülő ősi falurész, ami intézményi területként funkcionál, a másik a község nyugati és déli újabb keletű területei.

A települést északkeleti-északi oldalról a Kettős-Körös és a mai nevén Paprév-zugi holtág határolja, melynek valamikori élettere mentén alakult ki az alföldi településeket övező helyi kertség. A település zárt jellegű, a védő körtöltésen belül található csaknem minden települési funkció. Madártávlatból a folyó áramlatával szemben úszó hal képét mutatja a belterület.

Az ősi falurészre a halmazos településszerkezet, zegzugos, görbe vonalvezetésű utcák „zugok” jellemzőek. Itt található a községháza, református templom, általános iskola, gyógyszertár, művelődési ház, a régi falumag délkeleti része pedig lakófunkciót lát el.

A település másik, a belterület kétharmadát elfoglaló új építésű részeire a szabályos telekosztás, szélesebb utcák, nagyobb telkek jellemzőek, de itt is megtalálható a korábbi építési jelleg és stílus továbbélése. Az újabb kori településrész központja a Kossuth utca - Deák utca - József Attila utca környéke, ahol a legtöbb üzlet található.

A község teljes egészében családi házas beépítésű, a beépítés oldalhatáron álló jellegű. A régi, történeti lakóterületre az utcavonalra történő építés, az újabb keletkezésű lakóterületre az előkertes beépítés a jellemző.

A településen jelenleg nagyon sok a régi épület. Az elmúlt évek demográfiai viszonyait, a meglévő üres lakások, beépítetlen telkek, valamint az elavult épületek cseréjét figyelembe véve, a hosszú távon rendelkezésre álló építési telekállomány elegendőnek bizonyul. A község alapfokú ellátását biztosító intézményhálózata adott, de felújításra szorul.

A településen 1 temető, 1 sportpálya, és 1 közpark (Liget) található. A települési sportpálya állapota elhanyagolt, funkcióját nem tölti be. A Béke téri játszótér elbontásra került, jelenleg csak a Kossuth utcai játszótér üzemel. Igény lenne további, a biztonsági előírásoknak megfelelő, szabadtéri játszótér kialakítására. A piac a Rákóczi utcán, magánterületen került kialakításra, a terület nagysága, és elhelyezkedése megfelel a lakosság igényeinek. Köröstarcsa központjában a zöldfelületi ellátottság általában kielégítőnek mondható, de hosszú távon mind minőségi, mind mennyiségi fejlesztésre szorul.

A település gazdasági területei jellemzően a belterület határán, valamint külterületi majorokban alakultak ki. Gazdasági-ipari terület kijelölésére alkalmas hely lehet a mezőberényi út, és a belterület határának, bal oldali része.

A belterület 1323-hrsz-ú, vízállásos, egykori belvíztárolásra kialakított területet fel kell tölteni, és tájba illeszteni. Fel kell tární a mélyebb fekvésű vízállásos területeket, és a terület vízelvezetésének biztosítása után, rekultiválni javasolt.

Problémák:

- a jelenlegi játszótér állomány nem elégíti ki a helyi igényeket
- a 1323-hrsz-on található terület rekultivációja

- a belterületen több mély fekvésű, vízállásos területek is található, ahol a biztonságos belvízelvezetés nem megoldott
- nincs kijelölt ipari, gazdaság terület
- zöldfelületek minőségi, és mennyiségi fejlesztésre szorulnak

2.11.1 Külterületi tájhasználat

Köröstarcsa külterülete két különböző tájkarakterű részre oszlik. DNy-i részére az intenzív mezőgazdálkodás jellemező, ÉK-i része viszont morotvákkel, holtmedrekkel, csatornákkal tarkított, gyepterületekkel szabdalat táj. A közigazgatási terület K-i részén találhatóak a Gács-háti mesterségesen kialakított *halastavak*, melyek nagy vízfelületeikkal teszik változatosabbá a tájat.

A vizsgált terület nagy része hajdan a térséget sűrűn átszövő Körösök és mellékvizeik árterülete volt. A tájat nagy kiterjedésű nádasok, mocsarak, rétek, erdők uralták, a táj képét a buja növényzetű, gazdag állatvilágú vizes élőhelyek határozták meg. A kiterjedt gyepterületek miatt a településen élők főleg állattartással foglalkoztak, mely a XIX. század második feléig külterjes formában folyt. A szántóföldi növénytermesztés elterjedésének a kedvezőtlen természeti adottságok (időszakos elárasztás, pangó belvizek keletkezése, nehezen művelhető, rossz vízvezető képességű talaj) szabtak gátat. A folyó közelsége miatt mindig is jelentős volt a település életében a halászat.

A XIX. században megindult folyószabályozások, lecsapolások lehetővé tették a külterület nagy részének művelés alá vonását. Ennek következtében az utóbbi száz évben a szántóföldek aránya ugrásszerűen megemelkedett a természetes növénytakaróval fedett területek rovására, amely a táj képét gyökeresen megváltoztatta. Napjainkban a külterületnek kb. 70 %-át borító szántóterületek uralják a tájat, kisebb-nagyobb szigetszerű foltokat hagyva csupán a természetes és természetközeli növénytakarásoknak (ösgyep, vizes élőhelyek és ligeterdő maradványok). Értékes területek a - folyószabályozás során a kanyarulatok átvágásakor - visszamaradt holt medrek, vizes élőhelyek.

A külterület jelentős részét ma is **mezőgazdasági területek** borítják, közülük a *szántó* művelési ág az uralkodó. A rendszerváltozás után a termelőszövetkezet átalakult, a külterületi földek a kárpótlás során sok tulajdonos kezébe kerültek.

Az összeérő szántóterületek kultúr sztyepp jelleget kölcsönöznek a tájnak, melyet a szántóterületek közé ékelődő maradványerdők, vizes élőhelyek és gyepfoltok látványa old és tesz barátságosabbá. A térségre jellemző néhány méteres szintkülönbség és a talajok kötöttsége miatt ma is gyakori probléma a pangó vizek, belvizek keletkezése, mely

megnehezíti a szántóföldi növénytermesztést, s így nem indokolja a szántóterületek ilyen nagyarányú kiterjedését.

A szántóterületek kiterjedésének növekedésével jelentősen lecsökkent az egykor nagy kiterjedésű felületeket borító **gyepterületek** (rétek és legelők) aránya. A gyepterületeknek aránya 6 %, napjainkban nem annyira az állattartásban betöltött szerepük, mint inkább ökológiai és természetvédelmi jelentőségük említendő. A szikes puszták, az ősgyepek értékes növények és állatok élőhelyei, madarak táplálkozóhelyei, valamint a szántóterületek közrefogásában, mint természetközeli élőhelyek, a Körös-vidék ökológiai folyosóinak fontos lépő kövei.

Köröstarcsa É-i és DK-i határában kiterjedt **kertes mezőgazdasági területek** találhatóak. Az É-i részen, a Paprév-zugi zártkerti terület vegyes funkciójú, egyrészt zöldségtermesztést és szántóföldi növénytermesztést végez a lakosság, másrészt az üdülő funkció a jellemző. A beépített terület határán e kisparcellás rész tájképi szempontból jó átmenetet jelent a külterületi szántók felé.

A mezőgazdasági tevékenységekhez szorosan hozzákapcsolódnak a **majorok**. Jelenleg Köröstarcsa külterületén 4 mezőgazdasági telephely található.

A mezőgazdasági telephelyek mellett jelentős tájszerkezeti elemek a családi gazdaságok létesítményei, az alföldi táj arculatát meghatározó **tanyák**. A külterületen kialakult egykori tanyavilág mára már teljesen elszorvadt, csekély számú, kb. 6-7 tanya él tovább.

Köröstarcsa közigazgatási területén az **erdők** egykor nagyobb területeket borítottak. Az erdők területi részaránya napjainkban 6 % körüli, ami a megyei átlaghoz képest jónak mondható, mégis további erdősítés javasolt a rossz minőségű földek helyén. Az erdőterületek csökkenése szorosan összefügg a folyószabályozással, a lecsapolással és a szántóterületek térhódításával. A kanyarulatok levágásával, mesterséges műtárgyak (csatorna, szivattyú stb.) kiépítésével a vízfolyásokat övező területeket ármentesítették. A terület ennek következtében vízhiányossá vált, ami az ártéri erdőterületek pusztulásához vezetett. A vízszabályozással együtt tehát eltűnt az egykori buja, gazdag ártéri növényzet, az ármentes területeket borító erdők nagy része pedig a szántóterületek terjeszkedésének, illetve a fakitermelésnek esett áldozatul. Az elmúlt 150 év során így jelentősen átalakult a táj egykori arculata, a megmaradt erdőállományban azonban még mindig értékes puha- és keményfa ligeterdők díszlenek. Köröstarcsa közigazgatási területének legnagyobb erdőfoltjai a Kettős-Köröst övezően, egyrészt az árterületen, másrészt az ármentesített részen találhatóak. A meglévő erdőállományt fűzesek, tölgyesek és nyárfák alkotják, a legtöbb erdőt kb. 30 éve telepítették. Az erdősítés egyenlőre nem jellemző.

A település közigazgatási területének meghatározó tájszerkezeti elemei a **vízgazdálkodási területek**. A térség folyóvizekkel, holtmedrekkel, a területet lecsapoló csatornarendszerrel sűrűn behálózott. A vizsgált terület fő vízfolyása a *Kettős-Körös* és a *Sebes-Körös*. Köröstarcsa területén a Sebes-Körös mentén, a Körösladánnyal határos területen, több holtág is található. A közigazgatási terület K-i részén találhatóak a Gács-háti mesterségesen kialakított *halastavak*, melyek nagy vízfelületeikkel teszik változatosabbá a tájat. 1998-ban a Kettős-Körösön 35 kishajót fogadó kikötőt építettek, amit 85 férőhelyesre bővítettek. A település homokos szabadstrandján 2 strandröplabda pálya és egy focipálya van kialakítva.

Problémák:

- erdősültség alacsony szintje
- elhanyagolt külterületi csatornarendszer
- belvizesedés
- felaprózott birtokrendszer

2.12 Épített környezet

Az egész településre, de kivált a halmazos településrészen karakteresen jelenik meg az alföldi fésűs telekbeépítés, az eredetileg utcavonalas, homlokzatbejárós, egy és két kisablakos előreugró, vagy felfutó, díszített deszka- vagy vakolathímes egyszerű párkánytagos oromzatú, földszintes, nyeregvetős házformával. Elszórtan vannak faoszlopos elő- és oldaltornácos, faoszlopos filagóriás oldaltornácos, valamint ennél is régebbi helyi, vagy más táji eredetet mutató épületek. Az egyszerűbb, a halász-időszak szegényesebb lehetőségeit reprezentáló házak mellett találhatóak utcára merőleges gerincű keramit homlokzatos és utcategellyel párhuzamos gerincű paraszt-polgári házak, módos gazdák hajlított házai is. Néhány, a környezeti stílusba nem illeszkedő új épületek mellett gyakoribb a település karakterébe illeszkedő modern – avagy immár posztmodern – épületek megjelenése, a környezet homlokzati architektúrájának elemeit újraértelmezően hasznosítva.

2003. év végén a település lakásállománya 1245 volt, év közben 1 lakás szűnt meg, és új nem épült. A lakásállomány számának változását az elmúlt 5 évben az alábbi táblázat szemlélteti.

A lakásállomány változása 1999-2003 között Köröstarcsán	
1999	1207
2000	1207
2001	1243
2002	1246
2003	1245

A helyi védelem alatt álló építészeti értékekről és a rájuk vonatkozó előírásokkal foglalkozó helyi rendelet nincs. Műemléki védelem alatt áll a Református templom, a hozzá tartozó paplak szintén védelemre érdemes épület. Továbbá helyi védelem alá javasolt helyezni a Tájházat, és a kikötőt.

Köröstarcsa történeti központja a templom és Kossuth tér környéke valamint a Kossuth utca – Petőfi utca – Kossuth tér közötti rész. A település történelmi magját hangulatos zengugos beépítés, görbe vonalvezetésű utcák jellemzik. Ezen a területen található a település intézményterülete is. A régi településközpont „belső” faluképei közül a legjellemzőbbek a Községháza-öreghalász csárda, a mögötte sejlő Paprév-kertek és a Liget, a Református templom környezete a 70 éves iskolaépülettel, a parókiával és a közeli régi házakkal.

Legjellemzőbb, lakóházakat tartalmazó útszakaszok közül kiemelésre érdemes a főteret határoló Kossuth-Kálvin-Templom-Paprév utcák térsége, a Kassai utca eleje, a Petőfi utca, az Arany János utca csaknem egésze, a Deák utca középtája, a Rákóczi utca két végének térsége, a Széchenyi utca egyes zónái, valamint a Puskin és Berényi utca eleje.

A középületek (Községháza, Általános Iskola épülete stb.) eredeti jellegük megőrzése érdekében folyamatos karbantartásra szorulnak. Új óvoda épületegyüttes építését a Kossuth úti vákuumgépház melletti területen, új iskola építését pedig a jelenlegi József Attila úti iskola és a mellette lévő óvoda területén tervezik.

A múlt értékeire támaszkodva, a történelmi falukép megőrzésével, a természeti táj védelmével kell az itt élők életminőségén javítani, a jó közérzetet biztosítani.

Problémák:

- A település nem rendelkezik helyi építészeti értékekről és a rájuk vonatkozó előírásokkal foglalkozó helyi rendelettel
- Felújításra szoruló középületek, intézmények (új iskola, óvoda épület)
- Több olyan épület is található a településen, amelyet érdemes lenne helyi védelem alá helyezni
- Egységes településkép védelem hiánya

3. SWOT analízis

SWOT analízis		
Előnyök		Hátrányok
Társadalom, demográfia	aktív lakosság	gyenge népességmegtartó képesség
		öregedő korszerkezet
Gazdaság	mezőgazdasági hagyományok	felaprózódott birtokszerkezet
	napfényben gazdag éghajlat	közepes illetve gyenge minőségű talajok
	öntözési lehetőségek	elavult agrárstruktúra
	olcsó munkaerő	alacsony tőkekoncentráció
	elmaradott térségként több támogatás	alacsony vállalkozói kedv (kevés közép- és kis vállalkozás)
Idegenforgalom	elővizek, holtágak, természeti értékek	kiaknázatlan turisztikai potenciál
	MAMF	hiányos turisztikai infrastruktúra
	vízi-falusi- és ökoturisztikai adottságok	gyenge marketing tevékenység
	elérhetőség (47-es főútvonal)	nem megfelelő színvonalú szolgáltatások
	versenyképes árszínvonal	hiányzik a víziturizmus szervezeti, és infrastrukturális háttere
Természeti környezet, környezetvédelem	Holtágak, Sebes-Körös	hulladékgazdálkodási problémák
	termálvíz potenciál, alternatív energiaforrás	ár-és belvízveszély
	összességében alacsony környezetszennyezés	kommunális talaj- és talajvízszennyezés
	alacsony szél, és talajerózió	alacsony erdősültség
Infrastruktúra	47-es főút által jó megközelíthetőség	A települést nem érinti az országos vasúthálózat
	megfelelő gáz, és ivóvíz ellátottság	burkolt utak alacsony aránya
	kiépített belterületi csapadék elvezető rendszer	szennyvízcsatorna-hálózat nem terjed ki az egész településre, külterületi csapadékelvezető-rendszer fejlesztésre szorul
	elektromos energia ellátás megoldott	a kiépített gázhálózatra való rákötése elmarad a lehetségestől
	megfelelő vezetékes telefonvonal hálózat, és mobil vételi lehetőségek	Hiányos kerékpárútvonal belterületen, és kiépítetlen kerékpárút Körösladány felé
Településszerkezet és épített környezet	egységes településkép	lakóházak, és intézmények nagy része felújításra szorul
	védelemre érdemes ősi településmag	településkép, és műemlékvédelem hiánya

SWOT analízis		
	Lehetőségek	Veszélyek
Társadalom, demográfia	szociális, gazdasági intézkedésekkel a népesség megtartó képesség javítható	elöregedés
	helyi közösség aktivitásának növelése	aktív korúak elvándorlása
Gazdaság	Szabad, országos átlaghoz képest olcsóbb munkaerő	haszonnövekedés és kölcségtakarékosság céljából, olcsó környezetszennyező technológiák alkalmazása
	a beruházó több uniós támogatáshoz juthat az ország, illetve az Unió fejlettebb régióhoz képest	helyi közép és kis vállalkozók háttérbe szorulása
	öntözési technológia fejlesztésével víztakarékosabb és hatékonyabb szántóföldi struktúra és gazdálkodás alakítható ki	növekvő hulladékmennyiség, környezet szennyezés
	pályázati támogatások igénybevételére orientált mezőgazdasági beruházások jöhetnek létre	folytatódó talajerő leromlás
	A kedvező éghajlati adottságokat kiaknázásával különleges termékek előállítására hazai piacra és exportra (pl. méz, gyógynövények, biotermékek)	
Idegenforgalom	új munkahely teremtő szektor	növekvő környezetszennyezés és hulladékmennyiség
	térségi összefogással, túraútvonalak, táborhelyek, kialakítása (öko, kerékpár, vízi turizmus)	a kínálat bővülésével együtt nem növekszik a szolgáltatások színvonala
	idegenforgalmi infrastruktúra fejlesztésével, és a marketing tevékenység növelésével a turisztikai potenciál jobb kihasználása	összehangolt térségi fejlesztések helyett, elszigetelt fejlesztések túlsúlyba kerülése
Természeti környezet, környezetvédelem	természeti környezet, és a környezetvédelmi szempontok elsődlegessége a településtervezés során ————> fenntartható fejlődés	környezetszennyező mezőgazdasági technológiák (hígrágya, vegyszerek stb.)
	a természeti adottságokhoz alkalmazkodó területhasználat (erdősítés, visszagyepesítés,)	környezetvédelmi szempontok háttérbe szorulása gazdasági érdekből
	környezettudatos nevelés	másodlagos szikesedés
	térségi együttműködés a természet védelme érdekében	növekvő hulladékmennyiség, illegális hulladéklerakás
Infrastruktúra	A település teljes közművesítésével az életszínvonal és az ingatlan árak is növekedhetnek, a környezetszennyezés pedig csökken	bel-és árvízveszély, megfelelő védművek nélkül csökkenti a táj gazdasági potenciálját
	térségi szinten tervezett úthálózat fejlesztések hozzájárulhatnak a település fejlődéséhez	forgalom növekedése
Településszerkezet és épített környezet	műemlékvédelem, hagyományőrző épület felújítások, növelhetik a település turisztikai vonzerejét	a település falusi jellegének sérülése környezet és tájidegen épületek megjelenésével

4. A település jövőképe

Az ország, és egyben Köröstarcsa életét az elkövetkezendő években az Európai Unióhoz való felzárkózás érdekében tett lépések fogják meghatározni. Az Európai Unió elvárásainak való megfelelés nemcsak kötelezően teljesítendő feladatok sora, hanem egy olyan cél és eszköz rendszer, amivel a szükséges fejlesztések szabályozott keretek között részben pályázati források segítségével valósulhatnak meg.

Köröstarcsa gazdaságát nagyrészt a mezőgazdasági nyersanyagtermelés határozza meg. A gazdasági szerkezeten belül kevés az eredményesen működő, innovatív közép és kis vállalkozások száma, ami bizonytalanná teheti a település fejlődését, és a tőkefelhalmozást. A település agrár jellegét megtartva, hosszú távú cél a helyi nyersanyagokat feldolgozó élelmiszeripar, könnyűipar, kézművesipar stb. kialakítása új beruházók segítségével, illetve helyi vállalkozások ösztönzésével. Ehhez elengedhetetlen a helyi, és térségi infrastruktúra fejlesztése, a település vonzóbbá tétele a beruházók számára.

Mivel a település alapvetően agrár jellegű, egyik legfontosabb feladat a termőföld adottságainak megőrzése, az ésszerű tájhasználat, és tájgazdálkodás. A hagyományokkal rendelkező agrárágazat továbbra is jelentős szerepet tölthet be a település életében. Azokat a mezőgazdasági ágazatokat kell a jövőben fejleszteni, amelyek az Európai Unió agrárpolitikájával összhangban állnak, hosszú távon megélhetést biztosítanak a település lakóinak, és nem vezetnek a környezet kizsákmányolásához.

Köröstarcsa turisztikai potenciálja nagyrészt kihasználatlan. Az idegenforgalom fejlesztése a gazdaság megerősítésének egyik alapja lehet. Hosszú távú célok között szerepel, hogy az idegenforgalmi infrastruktúra fejlesztésével, fokozott marketing tevékenységgel fellendítsék a helyi turizmust (vadászturizmus, ökoturizmus, víziturizmus).

Hosszú távú célok között szerepel a jelenlegi a településre jellemző negatív demográfiai folyamatok megfordítása is. A gazdaság fejlődésével új munkahelyek, jobb életkörülmények, szolgáltatások kibővülése várható, amelyek a település népességmegtartó képességét erősítik. A jövő településfejlesztése csak a környezet és természet védelmének figyelembevételével történhet. Nagyon fontos a környezettudatos gondolkodás, aminek legalapvetőbb eszköze az oktatás. A gazdasági döntéshozásnak a környezeti következmények felelősségét is vállalnia kell, a környezetvédelem szempontjainak a gazdasági szabályozásban is érvényesülnie kell. Ennek megfelelően a környezetvédelmi szempontoknak, környezetvédelmi fejlesztéseknek kiemelt szerepe van a településfejlesztés során.

Meg kell őrizni a település falusias arculatát és az épített környezeti értékeket, amit a művi környezet alakítása során fokozottan figyelembe kell venni. Fent kell tartani, a tájra jellemző

kulturális, és természeti értékeket, a tájsebeket, roncsolt területeket pedig rekultiválni szükséges.

Hosszabb távon a község a következő célokat próbálja elérni:

- Köröstarcsa a jövőben maradjon az agrárgazdasághoz jelentősen kötődő településnek
- Mezőgazdasági nyersanyagokat feldolgozó ipar kialakítása, kézművesipar felélesztése
- Új beruházók vonzása, helyi vállalkozások támogatása
- Idegenforgalom fejlesztése
- Negatív demográfiai folyamatok megfordítása
- Környezetvédelmi fejlesztések megvalósítása, egészséges környezet biztosítása a településen élők számára
- Környezettudatos településfejlesztés
- Településkép megőrzése, helyi értékvédelem
- Természeti környezet védelme
- Helyi identitás tudat növelése, civil szervezetek támogatása
- életszínvonal növelése

A fentiekben leírt célok megvalósításával, Köröstarcsa egy értékőrző, a község lakóinak egészséges, nyugodt életteret, és megélhetést biztosító, a fenntartható fejlődés követelményeinek megfelelő, rendezett alföldi településsé válhat.

5. Fejlesztési stratégia

5.1 Versenyképes gazdasági szerkezet kialakítása

A fejlődés legfontosabb indikátora a gazdasági növekedés, a versenyképes gazdaság kialakítása tehát kulcskérdés. A gazdaság fejlődése piaci viszonyok között alapvetően a működő tőke mozgásától függ, helyi szinten az alábbi intézkedésekkel segíthető elő:

- A befektetők számára vonzó környezet kialakítása, a szélesen értelmezett ipari háttér-feltételek, a humán, a műszaki infrastruktúra és a piacra jutás feltételeinek javításával
- Magas feldolgozottságú, élőmunka igényes termékeket előállító élelmiszeripar kialakításának ösztönzése
- Rugalmas, innovatív kis- és középvállalkozások támogatása
- Az agrártermelés terén adott feltételek és a lehetőségek kiaknázása közti szakadék csökkentése, szemléletváltás és pályázat orientált fejlesztés
- idegenforgalmi infrastruktúra fejlesztése, fokozott marketing tevékenység

Köröstarcsára nem települt jelentősebb ipari egység, az iparnak nincsenek hagyományai, a település agrár jellegű. Évszázadokon keresztül a halászat jelentette a megélhetést a helyiek számára. A halászat jelentősége mára teljesen visszaszorult, helyét átvette a szántóföldi termelés, és a mára ugyancsak lecsökkent állattenyésztés.

Mivel Köröstarcsa adottságai és hagyományai alapján mezőgazdasági település, fejlődését is részben ebben az irányban képzelel el. Emellett stratégiai jelentőségű az új, innovatív iparágak, illetve nemcsak az olcsó munkaerőt kereső, hanem az alacsonyabb szintű technológiát is magas színvonalon alkalmazni tudó munkaerőre támaszkodó munkaigényes iparágak betelepülésének elősegítése és az élelmiszergazdaság integrált fejlesztése.

A település adottságainak általában a feldolgozóipar, azon belül is elsősorban a mezőgazdasági termékeket feldolgozó ipar felel meg a legjobban. Fontos, hogy sikerüljön megfelelő helyi üzleti kapcsolatot kiépíteni a mezőgazdasági termelők és a feldolgozásra vállalkozó helyi cégek között.

A helyi vállalkozások előnyben részesítése természetes gazdasági reakció, amely nem zárja ki sem a külső tőke bevonását, sem más székhelyű vállalkozások letelepítését. A biztonságos helyi gazdaság a sokféle érdekeltségű gazdasági szereplő harmonikus együttműködéséből alakulhat ki. A helyi gazdasági konfliktusok megelőzésében, kezelésében az önkormányzatnak komoly szerepe kell, hogy legyen.

A helyi gazdaság fejlesztésében az önkormányzat alapvető eszközei:

- az információszerzés feltételeinek biztosítása,
- a piacra jutás, piacszerzés elősegítése,
- koordináció a fejlesztési forrásokhoz való hozzájutás elősegítésére,
- infrastruktúra-fejlesztés,
- területbiztosítás a zöldmezős beruházások számára (inkubátor házak, ipari park létesítése)

Egy település tartós gazdasági fejlődése nagymértékben a településen bejegyzett vállalkozásokon múlik, amely cégek vezetése (és általában meghatározó tulajdonosai is) a településen élnek, erős a helyi kötődésük, a térségi identitásuk, partnerek a helyi problémák megoldásában stb.. Ezek a vállalkozók a szűken vett megtérülési szempontokon túl a település fejlődésére is tekintettel vannak, itt akarnak boldogulni, itt él a családjuk és mindent megtesznek azért, hogy a vállalkozást ne kelljen áttelepíteni egy másik helységbe. Ezen cégek egy része képes profilját bővíteni, ezáltal a helyi gazdasági életet is élénkíteni növekedésével. Cél a település sikeres vállalkozásainak piaci pozícióit erősítve és piaci terjeszkedését segítve helyben új munkahelyek létrehozása és a gazdasági szerkezet átalakulásának, a termelés korszerűsítésének, fejlesztésének felgyorsítása. A rugalmas kis- és középvállalkozások támogatásával versenyképességük javul és ezáltal munkahelyeket tudnak teremteni, főleg a szolgáltatásokban.

A foglalkoztatottság hosszú távú és stabil biztosítása érdekében tehát szükséges, hogy az iparfejlesztés helyi lehetőségei ne kerüljenek ki az önkormányzat látóköréből, sőt a szükség szerinti helyi támogatást is megkaphassák. A helyi vállalkozások viszonylagosan kis tőkéjüknél fogva azonban jobban ki vannak téve a piac ingadozásainak. Az önkormányzat feladata és felelőssége is gazdálkodásuk nyomon követése, esetleg nagyobb problémák megoldásában való közreműködése.

A regionális, a megyei és a kistérségi területfejlesztési stratégiákkal összhangban a kitűzött célok eléréséhez rendelt eszközök és intézkedések:

- az információszerzés költségeinek csökkentése: az Internet-re csatlakozás, a honlapok elkészítése és elhelyezése, a hálózat használatakor felmerülő költségek támogatása
- a piacra lépés költségeinek csökkentése: üzletember találkozók, kiállításokon részvétel, üzleti ismertetőanyagok elkészítésének támogatása
- termelő infrastruktúra fejlesztése, vertikum építése a termelők részvételével, termelői közösségek létrehozása
- a minőségbiztosítási tanúsítvány megszerzésének támogatása
- az országos és egyéb pályázatokra a figyelemfelhívás, a pályázati anyag elkészítésének támogatása

- pályázati tanácsadó szolgáltatások támogatása
- A termelésben a minőségi és specializált termékekre kell koncentrálni (pl. organikus termékek, biotermékek, genetikai alapok, helyi és regionális specialitások), melyek magas feldolgozottsági szintűek. Az exportképesség fokozása — tekintettel a regionális, illetve a hazai felvevő piac nagyságára és vásárlóerejére — elsőrendű feladat.
- összpontosított forrásfelhasználással olyan gazdasági szereplőket vonzó környezet kialakítására van szükség, amely bázisa lehet egy intenzívebb, megújult szerkezetű, szélesebb ágazati fejlődés kezdetének

5.2 Mezőgazdasági struktúraváltás

Az EU Közös Agrárpolitikájához (Common Agricultural Policy, Magyarországon használt rövidítésben: KAP) EU-ba való folyamatos alkalmazkodás rendkívüli erőfeszítéseket követelnek, különösen az agrár települések esetében. Fontos hangsúlyozni, hogy ehhez egyes gazdálkodóknak külön-külön, egymástól elszigetelt alkalmazkodása teljesen reménytelen. Eredményeket csak együttműködéssel, magas fokú szervezettséggel, a hagyományos termelési kultúra folyamatos fejlesztésével, a körülmények diktálta gyors szerkezetváltásokkal és az önkormányzat, valamint a kistérségi területfejlesztési társulás aktív közreműködésével lehet elérni. A település életét jelentősen meghatározó szektorról van szó, amely a fejlődés egyik motorja lehet. A modernizáció érdekében több hangsúlyt kell fektetni a feldolgozóipar, az agrárinfrastruktúra fejlesztésére, amelyek nagy része megvalósítható pályázati támogatás felhasználásával.

Köröstarcsa mezőgazdaságának jelenlegi szerkezete, színvonala fejlesztésre, reformra szorul. Hosszabb távon a község a következő **célokat** próbálja elérni:

- Köröstarcsa a jövőben maradjon az agrárgazdasághoz jelentősen kötődő településnek
- a mezőgazdaságból élők életszínvonala nőjön, számuk ne csökkenjen
- a mezőgazdasági termelés mellett épüljön ki a mezőgazdasági feldolgozóipar, értékesítési hálózat, amely döntően a község lakóinak tulajdonában van, és jelentős mennyiségű munkahelyet terem
- a táj adottságaihoz és az EU agrárpolitikájához alkalmazkodó mezőgazdasági szerkezet/termelés
- fenntartható fejlődés, hosszú távon életképes mezőgazdaság kialakítása

Az agrárágazat komplex fejlesztése során a helyi adottságokra figyelemmel kell lenni, a területhasználatokat ennek megfelelően kell alakítani. A fenti célokat az alábbi **intézkedések, fejlesztések** segítségével lehet elérni:

- az agrárgazdaságokban a post-harvest műveletek (tisztítás, osztályozás, válogatás, csomagolás), ill. nyerstermékek feldolgozásának ösztönzése (savanyítás, befőzés, aszalás) a termőhely közelében, és ehhez az infrastruktúra kialakításának (épület, technológia, utak, stb.) támogatása
- a mezőgazdasági termékvásárlás és piaci hálózatának kiépítése, kapcsolódás a kistérségi, megyei és regionális programokhoz
- bekapcsolódás a kistérségi, régiós logisztikai szolgáltatásba
- foglalkoztatási célú élelmiszeripar- telepítése
- a táj ökológiai és természetvédelmi adottságaihoz igazodó, kapcsolódó agrártermelési profilok kialakítása (szárazvirág, gyógynövénygyűjtés, kosárfonás, halgazdálkodás, extenzív állattartás stb.)
- Birtokrendezés, birtokszerkezet javítása (helyi építési szabályzat), földcserek, birtokkoncentráció támogatása
- Hozzáadott érték növelése, feldolgozás, helyi speciális termékek előállítása (pl.: gyógynövények termesztése, és az erre alapuló vertikum: illóolaj, gyógyszeralapanyag, kozmetikai alapanyag előállítása és ezekből történő termék-előállítás)
- Hatékony gépek, technológiák, korszerű eszközök alkalmazásának támogatása, minőségi mezőgazdasági termékek előállításának ösztönzése
- Mezőgazdasági termelésre nem, vagy csak korlátozottan alkalmas területek kivonása a gazdálkodásból, vagy az ökológiai adottságokhoz igazított művelési ágra és művelési kultúrára való átváltás (erdősítés, fásítás, vad-és halgazdálkodás előnybe részesítése)
- a vetőmag előállítás és forgalmazás fejlesztése
- alternatív illetve speciális szántóföldi növények termesztésének fejlesztése
- minőségügyi rendszerek alkalmazásának elterjesztése a mezőgazdasági ágazatban
- termelői együttműködés hálózatának kialakítása (beszerző és értékesítő szövetkezetek szerveződésének elősegítése), az Európai Unió pályázatok nagy része is elérhetőbb szövetkezeti formában.
- Agrármarketing (hungarikumok termesztése, készítése, termékbemutatókon való rendszeres részvétel, kóstolók szervezése kiállítások keretében). A település, kistérség, a régió jellegzetes mezőgazdasági és élelmiszeripari termékeinek marketingjét

összekapcsolni az előállítási hely jellegzetességeivel, ezáltal egyedi piaci értéket adni a termékeknek, ami fontos értékemelő hatású.

- tájspecifikus termékek regiszterének összeállítása
- a településbeli szálláshelyek, éttermek ösztönzése a helyi specialitások átvételére és forgalmazására
- tároló- és hűtőkapacitás bővítés
- termékszelektálók, csomagolók, feldolgozók stb. építésének támogatása
- külterületi öntözőrendszerek, belvízcsatorna-hálózat fejlesztése

Lehetőségek:

mg. tárolókapacitások növelése

helyi tejfeldolgozó üzem létesítése

gyümölcsösök telepítése

aszalók létesítése

biogazdálkodás

hagyományos gazdálkodás + falusi turizmus

5.2.1 Idegenforgalom fejlesztése

A település legfontosabb vonzereje a természeti környezet, hagyományai és a lakosság vendégszeretete. A település adottságaiból eredő turisztikai lehetőségek tökéletesen beleillenek az ország és a régió turizmus marketing stratégiájába (gyógy-, öko-, pihenőturizmus stb.), a település azonban messze nem használja ki idegenforgalmi lehetőségeit. A turizmus terén megfogalmazható fejlesztési javaslatok a turisztikai vonzerők, illetve a turisztikai infrastruktúra és a marketing javítására helyezik a hangsúlyt.

Köröstarcsa víziturisztikai kiemelt pihenőhely és a falusi turizmus, ökoturizmus egyik bázisa lehet a térségben. A Kettős-Körösön létesített csónakkikötő a 90'-es évek elejétől szolgálja a víziturizmust. A szabadstrandon ugyan van lehetőség a sátorozásra, de ahhoz, hogy az ide érkező (vízi) turisták több napot is eltöltsenek, bővíteni kellene a szolgáltatások körét. Felmerült egy kemping létesítésének az ötlete, azonban a kikötő és a strand környezete árterületen helyezkedik el, ezért célszerűbb lenne a közeli belterületen megoldani az elszállásolást. Hosszú távú elképzelések szerint a Tájház környékén található épületek egyike lenne a legalkalmasabb az említett funkció betöltésére. Tervek között szerepel a Pap-rév kertekben üdülőövezet kialakítása is.

A víziturizmust egyben össze lehetne hangolni a falusi turizmus keretében kialakított (kialakításra kerülő) idegenforgalmi lehetőségek, programok (szállás, lovaglás, étkezés, stb.) kihasználásával, ami nagy fokú szervezési, és marketing tevékenységet igényel. Szükség lenne egy átfogó, víziturisztikai koncepció és megvalósíthatósági tanulmány kidolgozására a Körösök mentén a Békési kistérségben, ami rávilágíthatna a hiányosságokra, és összehangolná a szükséges fejlesztéseket.

A település vonzerejét növeli az évente megrendezésre kerülő MAMF rendezványsorozat, ami jó lehetőség Köröstarcsa népszerűsítésére.

A turisztikai fejlesztések alapelve szintén a partnerség. A térségi együttműködés révén a Köröstarcsai kínálat kiegészítheti a tágabb környezet által nyújtott kínálatot, és nem konkurensként lép fel, ezáltal erősítve az egész térség vonzerejét. A térség sajátossága, hogy az idegenforgalom fejlesztésében a több lábon állás stratégiája látszik a legcélravezetőbbnek. Az alábbi területeken kínálkozó lehetőséget kombináltan kihasználva csökkenteni lehetne a turizmus idény jellegét:

- konferencia- és üzleti turizmus (hivatásturizmus),
- vadászturizmus,
- lovasturizmus,
- vízi, öko-, kerékpáros, nomád turizmus
- belföldi "kulturális" és "szociál"-turisztika
- falusi-tanyai turizmus

Összefoglalva elmondható, hogy a kulturális emlékek és rendezvények önmagukban nem jelentik fő bázisát az idegenforgalomnak, de más, főleg természeti vonzerőkkel összekapcsolva képesek hozzájárulni a látogatók számának növeléséhez, és a turisták átlagos tartózkodási idejének meghosszabbításához.

Fejlesztési irányok és szükséges intézkedések:

- idegenforgalmi infrastruktúra fejlesztése
 - min. egy busszal érkező turistacsoport elszállásolásának lehetősége
 - víziturisztikai szolgáltatások bővítése
 - szolgáltatások színvonalának növelése
 - idegenforgalmi információs pont kialakítása
 - étkezési lehetőségek bővítése stb.
- fokozott marketing tevékenység:
 - népszerűsítő, idegenforgalmi kiadvány készítése, akár több településre kiterjedően
 - reklámtevékenység fokozása stb.

- rendezvényszervezés
- tájékoztatás, informatikai fejlesztés, Internet
- falusi turizmus fejlesztése:
 - szálláslehetőségek bővítése, régi parasztházak felújítása
 - helyi gasztronómia hangsúlyozása és népszerűsítése
 - programok bővítése (lovaglás, horgászat, kerékpár bérelési lehetőség, csónakkölcsönzés stb.)
 - hagyományos gazdálkodás újraélesztése
 - lovasturizmus összekapcsolása a falusi turizmussal
- ökoturizmusban rejlő lehetőségek kiaknázása:
 - holtág rekonstrukciók
 - ökotúra útvonalak kialakítása
 - horgászási lehetőségek
 - természetközeli élőhelyek visszaállítása, stb.

5.3 Demográfia

Egy adott közösség demográfiai folyamatai, a lakosság minőségi jegyei döntő hatást gyakorolnak egy település gazdasági helyzetére, eltartó képességére és ezen tényezők együttes hatásának változásaival a munkaerőpiacra is.

Békés megye népességmegtartó képessége országos viszonylatban igen gyenge. Köröstarcsa lakossága is évről évre kevesebb, elöregedő szerkezetű. A település önkormányzatának ezért lehetőségeihez mérten mindent meg kell tenni azért, hogy a megtartó képességet növelje.

Az Önkormányzat hosszú távon az alábbi célokat tűzte ki a település népességmegtartó képességének javítása érdekében:

- Meglévő munkahelyek megtartása mellett újak létesítése
- Egészségügyi és szociális juttatások növelése
- Kötelező alapszolgáltatásokon a szolgáltatások bővítése egészségügyi ellátás minőségének javítása
- Fiatalok otthonteremtési lehetőségeinek javítása
- Az általános cél egy jobb, kevesebb környezeti stresszhatást közvetítő, jobb környezeti állapotjellemzőkkel rendelkező települési környezet kialakítása
- településkép és a település általános tisztaságának megőrzése, ill. javítása
- oktatás színvonalának növelése

A fenti intézkedések hozzájárulhatnak az életszínvonal, a településen elérhető szolgáltatások és ezen keresztül a gyermekvállalási kedv növeléséhez, a fiatalok elvándorlásának csökkentéséhez, és ezáltal a település népességmegtartó képességének javulásához.

5.3.1 Foglalkoztatás, oktatás, kultúra

- Hosszú távon el kell érni a munkanélküliség minimálisra csökkentését, versenyképes gazdasági szerkezet kialakításával (munkahelyteremtés, meglévők stabilizálása), munkanélküliek átképzésének segítségével (információnyújtás, megyei munkaügyi központtal közösen indított programok, stb.), közmunka biztosításával.
- Erősíteni kell a helyi általános iskolai képzést, ezzel növelve a továbbtanulás esélyét. Pályaválasztási tanácsadással lehetne összhangba hozni a térség munkaerő piacának kereslet kínálat oldalát.
- támogatni kell a helyi identitás tudat növelését, és a társadalmi összefogást is növelő civil szervezetek alakulását, működését (pl.: faluszépítő kör stb.).

5.3.2 Egészségügy és szociális ellátás

A szociális törvény alapján a legalább 2000 lakosú települési önkormányzatnak a településen élő szociálisan rászorult személyek részére biztosítandó szolgáltatási feladatok meghatározása érdekében szociális szolgáltatástervezési koncepciót kell készítenie.

Köröstarcsa szociális szolgáltatástervezési koncepciójával összhangban az alábbi célkitűzések fogalmazhatóak meg:

- alapellátások fogadóképességének folyamatos bővítése
- idősök számára bentlakásos elhelyezés biztosítása
- családsegítő szolgálat teljes munkaidőre való kiterjesztése
- gondozási központ létrehozása, az egy intézményen belüli személyes szociális gondozás biztosítása
- meg kell teremteni a feltételeket a növekvő létszámú idős korúak alap, és nappali ellátásához
- az Idősök Klubja felújításra szorul, eszközállománya pedig korszerűsítésre. Ki kell alakítani az intézményhez illő pihenőparkot
- Köröstarcsán nincsen bentlakásos elhelyezési lehetőség, törekedni kell az alapellátásban biztosított szolgáltatások fejlesztésére

5.4 Infrastruktúra és környezetvédelem fejlesztése

5.4.1 Infrastruktúra

Közlekedés

A település megyén illetve országon belüli integrációjához, a hosszú távú fejlődés biztosításához elengedhetetlen a közlekedés feltételeinek, térségi szinten pedig a település elérhetőségének javítása. A Békés Megyei Területrendezési Tervben meghatározottak alapján, a Köröstarcsát érintő fejlesztések az alábbiak:

- A Kelet-Magyarország és Dél-alföld közötti kapcsolatot szolgáló M47 gyorsforgalmi Köröstarcsa belterületét K-ről elkerülve, új nyomvonalon épülne (2015 után várható). A gyorsforgalmi út kiépítésével a 47. főút, összhangban az OTTrT-ben leírtakkal, a jövőben is főút szerepkört fog betölteni, de lényegesen lecsökkent forgalommal.
- Csárdaszállást Köröstarcsával összekötő út felújítása
- A Kettős-Körösön térségi jelentőségű közúti híd építése (M47)
- Kiépítendő országos és térségi jelentőségű kerékpár utak:
 - a 47. sz. főút mentén, ill. azzal közel párhuzamosan Körösladány–Köröstarcsa között

A település ezen kívül hosszú távon az alábbi közlekedésfejlesztéseket, intézkedéseket tervezi:

- a település burkolt útfelületeinek növelése
- a kiépített burkolt útfelületek, járdák, kerékpárutak folyamatos karbantartása
- belterületi kerékpárút hálózat fejlesztése
- parkolási feltételek javítása, főleg a 47-es főút mentén
- balesetveszélyes csomópontok átépítése (pl.: Kossuth és Széchenyi utca kereszteződése)

Közművek

Köröstarcsa hosszú távú célkitűzései között szerepel a település összközművesítése, valamint a kiépült közművek rácsatlakozásainak elősegítése.

Célkitűzések:

- Szükséges a település szennyvíz-csatornázottsági helyzetét további fejlesztésekkel javítani (szennyvízcsatorna-hálózat III. ütem kiépítése, szennyvíztisztító telep fejlesztése), a már elkészült művek jobb kihasználásával és a csatornahálózatra való rákötések szorgalmazásával, ezzel is csökkentve a felszíni és felszín alatti vizek szennyezését.
- A meder és partszakaszok rendszeres karbantartása
- A csapadékvíz elvezető művek fejlesztése (kül- és belterületen)
- gázhálózati rákötések számának növelése
- egészséges ivóvíz biztosítása

A távközlési-kommunikációs rendszerek fejlődése a modern gazdaság egyik alapfeltétele. Az új technika kiaknázásával, új fejlődési dimenziók nyílnak meg:

- gyorsabb információ elérés
- távmunka révén új professzionális tevékenységek lehetősége
- a helyi termékek jobb eladhatósága
- egyes szolgáltatások elérhetőségének javulása a lakosok számára

A fejlesztési projektekben külön előnyökkel számolhat az a település, aki felhasználja az ITC (információs és telekommunikációs technológia) előnyeit. Az ITC segítségével gyorsabb és hatékonyabb az ügyintézés, pályázás, partnerkeresés, megkönnyítve ezzel az önkormányzat életét. Az információs technológia fejlesztés főbb irányvonalai:

- települési informatikai hálózatok fejlesztése (kábel, mikrohullám, satelit)
- szélessávú Internet elérés biztosítása
- E-közigazgatás fejlesztése
- gazdasági információs szolgáltatás fejlesztése (ipari park, önkormányzati modell-office)
- kábel tv visszirányú csillagpontosítása

5.4.2 Környezetvédelem

Alapvető cél hosszú távon összhangot teremteni a környezet és a társadalmi-gazdasági folyamatok között, hiszen a gazdasági döntéshozásnak a környezeti következmények felelősségét is vállalnia kell, a környezetvédelem szempontjainak a gazdasági szabályozásban is érvényesülnie kell. A lakosság számára biztosítani kell az egészséges élet mindennapi feltételeit (tisztá víz és levegő, megfelelő rekreációs környezet stb.). A településkörnyezet védelmének érdekében a környezetbarát szemlélet kialakítását és a társadalmi aktivitás növelését ösztönző programokat kiemelten kell támogatni.

Levegővédelem

A jelenlegi, lényegében kedvezőnek tekinthető állapot megtartása és ezen belül a porszennyezés csökkentése érdekében a következő **célkitűzések** fogalmazhatók meg:

- A korszerű fűtésszerkezet kialakításával (a gázvezeték kiépítésének befejezésével és bekötött lakások arányának növelésével) a még e szempontból hátrányos területeken csökkenteni kell a téli időszak potenciális légszennyező forrásait.
- A levegőtisztaság-védelem fontos eszköze a fenntartható közlekedésszervezés és a közlekedés-technológia fejlesztése. Ezek a beavatkozások a közlekedési zajterheléseket is lényegesen csökkentenék.
- A mezőgazdaságból származó diffúz szennyezések, elsősorban a porszennyezés csökkentése: szélvédő erdősávokkal, út menti fasorok telepítésével, a gyengébb termőképességű földrészekeken kisebb erdők telepítésével
- A földutak felporzásából származó légszennyezés csökkentése, az utak burkolásával és karbantartásával
- Új beruházásoknál a védőövezetek és az uralkodó szélirány figyelembe vétele
- allergiát okozó gyomnövények visszaszorítása, rendszeres irtása
- helyi állattartó rendeletben szabályozni az állattartás feltételeit, különös tekintettel a bűzhatásra

Felszíni és felszín alatti vizek

A vízminőség-védelem alapvető célja, egyrészt a felszíni és felszín alatti vízkészletek, mint a létfenntartáshoz és a gazdasági tevékenységekhez fontos környezeti erőforrásnak a fenntartható használatának biztosítása, másrészt az élővizeknek, mint az ember természeti környezetének, és a táj jellegét meghatározó tényezőjének a megőrzése.

Célszerű lenne a termálvizet, mezőgazdasági (termálbiokertészet) területen, mint alternatív energiaforrást hasznosítani. A hévízkitermelés növelését viszont a rétegyomás-megőrzés és a környezet védelme érdekében csak az elhasznált hévizek további hasznosításával és/vagy a tárolórétegbe történő visszasajtolásával lehet megengedni.

Feladatok:

- A felszíni vizeket érő szennyezőanyag terhelések megszüntetése (szennyvízcsatornázás stb.):
 - folyékony (kommunális és állattartásból eredő) hulladékok környezetvédelmi szempontból megfelelő gyűjtése, kezelése
 - talajvizek nitrát terhelésének a csökkentése, korszerű és környezetkímélő agrártechnológiák alkalmazása

- potenciális és tényleges szennyezőforrások feltárása, felszámolása
- termálvíz kincs hasznosítása

Talajvédelem

A település jövője nagyban függ a talajok termőképességének megőrzésétől. Az egészséges élelmiszerek termeléséhez elkerülhetetlen a kemizálás mérséklése. A jelen és a jövő generációk érdekében ezt a technológiai váltást indokolt lenne mielőbb elkezdni.

A gyenge termőképességű, rossz minőségű talajok esetében támogatni kell a területhasznosítás módjának fokozatos megváltoztatását (például azokat a területeket célszerű erdősíteni, gyepesíteni, amelyeken a későbbi időszakban sem tervezett intenzív mezőgazdasági tevékenység végzése).

Célkitűzések:

- A gabona túlzott vetésterületi arányának mérséklését a biomelioratív növénytermesztés (vetésváltás, pillangósok termesztése) növelésével célszerű elérni.
- A talajdegradáció megfékezése mezővédő erdősávrendszer kialakításával és az erdőtelepítéssel
- A meliorációs beavatkozások között a meliorációk rekonstrukcióját és a meszezést és mélylazítást kell szorgalmazni. A káros sófelhalmozódás megakadályozása érdekében korlátozni szükséges a talajvíz-kitermelést, továbbá támogatni kell a talajkímélő öntözési technológiák alkalmazását.

Hulladékgazdálkodás

A település hulladékgazdálkodási feladatait az a település hulladékgazdálkodási terve alapján kell megvalósítani a 2003-2008 időszakban. Hulladékszegény technológiák alkalmazásával csökkenteni kell a keletkező hulladékok mennyiségét. A keletkezett hulladék elhelyezését és ártalmatlanítását úgy kell megoldani, hogy ne veszélyeztesse a környezeti elemeket.

Az elkövetkezendő 3 év legfontosabb feladatai:

- a lakossági szilárdhulladék-gyűjtés során a szelektív szemétgyűjtés lehetőségének fokozatos megteremtése (szelektív hulladékgyűjtő szigetek, hulladékgyűjtő udvar kialakítása)
- meg kell oldani a szelektíven begyűjtött hulladék külön kezelését, és amennyiben az újrahasznosítás helyben nem megoldható, gondoskodni kell az elszállításáról
- házi komposztálás elősegítése, zöld hulladék szelektív gyűjtése, hasznosítása

- veszélyes-hulladékok (egészségügyi és különleges kezelést igénylő hulladékok, kommunális eredetű veszélyes hulladékot, állati eredetű veszélyes hulladékok) szelektív gyűjtése, tárolása, elszállítása megfelelő ártalmatlanító helyekre
- állati eredetű veszélyes hulladékok elszállításig történő biztonságos tárolásának megteremtése, dögtér rekultiválása
- a szennyvízcsatorna hálózat bővítésével a kommunális folyékony hulladék minimalizálása
- hulladékudvar kialakítása
- illegális hulladéklerakók felkutatása, megszüntetése
- hulladéklerakás által roncsolt területek rekultivációja (kenderáztató, Berényi út -Epreskert út sarok, Adamik tanya, települési kommunális hulladéklerakó, döggút, 0158 hrsz-ú terület)

Zaj- és rezgés elleni védelem

A településen nincsen nagyobb, zajforrással terhelt ipartelep, illetve lakóterületbe ágyazott üzem, telephely. A csekély zajterhelés a település belső és a településen áthaladó, mindkét közlekedési forgalomból származik. A zajterhelés elleni védelem külön intézkedést nem igényel.

Kitűzött célok:

- a jelenlegi kedvező állapot megőrzése, fő közlekedési utak mentén fásítás
- elsősorban a kisvállalkozások körében jelen levő, lakókörnyezetbe ágyazott ipari telephelyek zajkibocsátását korlátozni, e telephelyek növekedése esetén gazdasági övezetbe telepítését (esetleg önkormányzati kedvezményes telekjuttatással) támogatni.

Energiakorszerűsítés. alternatív energiaforrások

A fenntartható fejlődés érdekében szükség van a tudatos és ésszerű energiahasználat elterjesztésére, megújuló energiaforrások népszerűsítésére. Az energia-felhasználást racionalizálását, és a megújuló energiaforrások hasznosítási lehetőségeit célzó energetikai fejlesztések beletartoznak a Nemzeti Fejlesztési Tervbe. Helyi szinten a Környezetvédelem és Infrastruktúra Operatív program „környezetvédelem” prioritásának egyik intézkedése ad lehetőséget az energiagazdálkodás fejlesztésére.

Intézkedések, feladatok:

- középületek energiaracionalizálása (nyílászárók, szigetelés, fűtésrendszer)
- depóniagázból és szennyvíziszapból nyerhető energia hasznosítása

- energiafű/fa felhasználás (mezőgazdasági termelők bekapcsolása az új technológia meghonosításába)
- megújuló energiaforrások népszerűsítése, amely jelentősen hozzájárulhat a jelenlegi szén-dioxid kibocsátás csökkentéséhez
- megújuló energiaforrások felhasználásán alapuló energiatermelő beruházások támogatása (pl.: biomassa, geotermikus-, nap-, szél- energiahasznosítás)
- faapríték, pellet rendszerek, növényolajprések népszerűsítése

5.5 Ár-és belvízvédelem

Mivel Köröstarcsa közigazgatási területének nagy része belvív által erősen veszélyeztetett, ezért nagyon fontos a meglévő csatornahálózat folyamatos karbantartása, és újak kiépítése.

Az elmúlt időszakok egyre kiszámíthatatlanabb hazai és külföldi árvízi eseményei azt mutatják, hogy tovább kell elemezni az árvízi biztonság kérdését.

A nemzeti vagyon árvízkatasztrófák elleni védelmét — az eddig alkalmazott módszerek (töltésfejlesztések, vész- és szükségtározások) megtartása mellett — ki kell egészíteni a védművek állapotának alaposabb megismerésével, valamint a technika fejlődésének eredményeit felhasználó korszerű információs rendszerekkel.

Feladatok:

- bel- és külterületi belvízelvezető csatornahálózat fejlesztése
- árvízvédelmi művek felülvizsgálata

5.6 Tájrendezési koncepció

Köröstarcsa döntően mezőgazdasági település, adottságai lévén azonban jelentős szerepet kell a jövőben elfoglaljon a település életében a természetvédelmi célú területhasznosítás is. A mezőgazdasági területek kiterjedésének csökkenésével a jövőben sem kell számolni, azonban a táji adottságok jobb kihasználása végett a mezőgazdasági szerkezet átalakulása és a művelési ágak változása (gyepterületek növelése) várható.

A település külterületének nagy részét kitevő **mezőgazdasági területek** fejlesztése során az alábbi szempontokat javasolt érvényesíteni:

- A mezőgazdasági területeken belül a termelési hagyományokhoz igazodó, a táji, természeti értékek védelmét biztosító differenciált övezeti rendszert kell kialakítani.
- A differenciált övezeti rendszer célja a tájhasználati hagyományokra épülő olyan differenciált szabályozási előírások megfogalmazása, mely:

- biztosítja a természetvédelmi szempontból értékes mezőgazdasági területek (sziki növényzettel borított gyepterületek, szikes talajú szántók) védelmét, valamint
 - lehetővé teszi a térségben a tanyagazdaságok kialakítását.
- A mezőgazdasági tevékenységekhez kapcsolódó létesítmények, épületek elhelyezésére olyan szabályozási előírások megfogalmazása szükséges, mely gazdaságilag célszerű birtokméretek kialakulását ösztönzi, megakadályozza a földrészletek túlzott elaprózódását, ill. a külterületi földterületek túlzott beépülését, továbbá tájba illő, a táji hagyományokat tükröző épületek kialakítását ösztönzi.

Köröstarcsa közigazgatási területén az erdők területi részaránya alacsony. Az erdőterületek fejlesztése során az alábbi szempontokat javasolt figyelembe venni:

- Az erdőterületek kondicionáló, klímajavító és kedvező tájképi szerepe miatt a tájrendezés kiemelt feladata a meglévő erdők, erdősávok megőrzése, valamint új erdők létesítése.
- Az erdőfejlesztéssel érintett területek kijelölésekor figyelembe kell venni a talaj adottságokat. Új erdők telepítésére elsősorban – a Békés Megyei Területrendezési Tervvel összhangban – a Mérgesi Árvízvédelmi Szükségeltározó területén nyílik lehetőség, illetve a rossz minőségű mezőgazdasági területeken. Ezenkívül kisebb erdősítésre a dűlőutak mentén, tanyák, majorok, ipari üzemek környezetében nyílik lehetőség.
- Ki kell dolgozni a településvédő erdők, település közeli parkerdők rendszerét.
- A táj karakteresebbé tétele végett törekedni kell a honos fafajokkal történő erdőfelújításra, ill. erdőtelepítésre.

Köröstarcsa térségében számos természeti, táji érték található, melyek megőrzése az élővilág védelme, a biológiai sokféleség fokozása, a kultúrtörténeti értékek megóvása, valamint a kedvező tájképi megjelenés fenntartása miatt kiemelt feladat.

Természetvédelmi, tájvédelmi szempontból megoldandó feladatok:

- Biztosítani kell a táji, természeti értékek
 - az Érzékeny Természeti Területek,
 - a Natura 2000 területek (ökológiai hálózat),
 - az ökológiai folyosók,
 - a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság által potenciális természeti területként nyilvántartott gyepterületek, nedves élőhelyek, valamint
 - a kultúrtörténeti értékek – kunhalmok
 védelmét.

- Köröstarcsa táji, természeti értékeinek hatékony védelme szigorúbb szabályozási előírásokat tartalmazó övezetbe sorolással segíthető elő.
- fásítási terv kidolgozása településre

A kevés közhasználatú zöldfelület mennyiségét ellensúlyozza a korlátozottan közhasználatú zöldfelületek viszonylag nagy területe (temető, sportpálya stb.), ill. az a tény, hogy a magántelkek nagysága is lehetőséget biztosít az aktív vagy passzív pihenésre. A zöldfelületre vonatkozó vizsgálataink alapján megállapítható, hogy Köröstarcsa zöldfelületei fejlesztésre szorulnak.

A társadalmi igényeknek megfelelően a *mennyiségi és a minőségi fejlesztés* is ajánlott. A meglévő zöldfelületi elemek minőségi fejlesztése több irányú is lehet, egyes esetekben a fenntartás színvonalát kellene emelni, más esetekben a használati érték növelés érdekében a felszereltségen és a növényállomány összetételén, szerkezetén. A településszerkezet megőrzésével, az értékes kis teresedések kihasználásával a zöldfelületek fejlesztése fontos feladat.

Feladatok:

- meglévő játszóterek felülvizsgálata, új játszóterek létesítése, a növényzet pótlása, gazdagítása
- utcai fasorok telepítése, meglévők gondozása, pótlása
- a községi Ligetben és a központi területen a fenntartás színvonalának emelése és a növényállomány gazdagítása
- a települést övező véderdő, illetve parkerdő rendszerének kidolgozása.

5.7 Település szerkezet és épített környezet védelme, fejlesztése

A települési épített környezet további fejlesztésének célja és feladata egy kedvező környezeti állapotjellemzőkkel rendelkező, kevés környezeti stresszhatást eredményező települési környezet kialakítása és fenntartása, amely a település lakosainak kellemes életfeltételeket biztosít, valamint turisztikai szempontból jelentős vonzerővel bír.

A település intézményeinek folyamatos karbantartása, és lehetőség szerinti fejlesztése elengedhetetlen. Az ősi településmag és környékének szerkezete kiemelten kezelendő, védelemre érdemes.

Az épített környezet védelme érdekében a következő évek feladata a mennyiségi fejlesztés helyett a minőségi fejlesztést előtérbe helyezni. Az esetleg felmerülő beépítési igényeket a jelenlegi belterületi foghíjtelkeken kell kielégíteni.

Mindezen feladatok megvalósítása magas fokú egyéni és közösségi együttműködést kíván, amelyekben, az Önkormányzat esősorban szervező és szemléletformáló feladatot tölthet be. A feladatok megvalósításában kezdeményező szerepet játszhatnak a közösség azon tagjai, akik révén közvetlenül érdekeltek a kedvező települési imázs kialakításában (például vendéglátással foglalkozók).

Feladatok:

- településszerkezet védelme
- építészeti örökség megőrzése érdekében, javasolt az épített környezet értékek elemeinek helyi védetté nyilvánítása, valamint a védetté nyilvánított építészeti értékekkel kapcsolatos előírások megfogalmazása (pl.: hagyományőrző felújítás, és a felújítás során alkalmazandó anyagok minősége stb.)
- műemlékek, műemléki területek védelme
- Önkormányzati tulajdonú intézmények felújítása, fejlesztése
- a település lakóinak sportolási lehetőségeinek javítása (sportpálya hasznosítása, rendezése)
- zöldterületek fejlesztése (minőségi, mennyiségi)
- korszerű játszótér kialakítása
- új óvoda és iskola épületének felújítása, új építése
- roncsolt területek rekultiválása
- vízállásos területek feltöltése, belvízelvezetés
- hulladékgyűjtő udvar kialakítása
- gazdasági-ipar fejlesztésre alkalmas terület (ek) kijelölése, ipari park?
- egységes településkép kialakítása, hagyományőrzés
- közhasznú zöldterületek fejlesztése (Köröstarcsa Településközpontjának Kertészeti Konceptiója alapján)

6. Köröstarcsa község fejlesztési akcióterve

Fejlesztések, intézkedések		A megvalósítás várható időpontja
Társadalom, demográfia	népességmegtartó képesség növelése	folyamatos
	helyben elérhető szolgáltatások színvonalának növelése	
	munkanélküliség csökkentése	
Gazdaság	agrárstruktúra korszerűsítése	folyamatos
	gazdasági-ipari övezet kijelölése	rendezési tervben, 2006. 12. 31
Idegenforgalom	idegenforgalmi infrastruktúra fejlesztése	folyamatos
	a víziturizmus szervezeti, infrastrukturális hátterének fejlesztése	
	marketing tevékenység fokozása	
	szolgáltatások színvonalának növelése	
	üdülő övezet kialakítása Paprév kertben	
	Camping kialakítása	
Természeti környezet, környezetvédelem	hulladékgyűjtő udvar kialakítása	2008. 12. 31
	szelektív hulladékgyűjtő rendszer kiépítése	2008. 12. 31
	erdősültség növelése	folyamatos
	szeméttelp bezárása	2008.12.31
	illegális lerakók, roncsolt területek rekultivációja	2005. 12. 31.
	állati eredetű veszélyes hulladékgyűjtő hely kialakítása, döngkút bezárása	folyamatos
Infrastruktúra	Köröstarcsa - Bélmegyer összekötő út megépítése	
	Köröstarcsa- Körösladány kerékpárút kiépítés	
	szennyvízcsatorna hálózat teljes kiépítése, szennyvíztisztító telep kapacitás bővítése	2008. 12. 31
	bel- és külterületi csapadék elvezető rendszer korszerűsítése, fejlesztése	folyamatos
	települési kerékpárút hálózat fejlesztése	folyamatos
	burkolt felületek növelése	folyamatos
Településszerkezet és épített környezet	önkormányzati intézmények korszerűsítése, felújítása	folyamatos
	épített környezet értékek helyi védetté nyilvánítása, valamint a védetté nyilvánított építészeti értékekkel kapcsolatos előírások megfogalmazása helyi rendeletben	2005. 12. 31.
	1323. hrsz-ú terület rekultivációja	-
	sportpálya hasznosítása, terület rendezése	-
	játszóter kialakítása	-
		-